

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

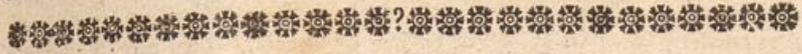
Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Tractatus VI. De Horis Canonicis, Juramento, & Voto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

illo) multorum Doctorum existit , neque caret sua probabilitate : hinc ipsa nonnunquam Confessarijs deservire poterit , praesertim quoad Poenitentes , hanc diversitatem ultrò non exprimentes.

TRACTATUS VI. DE HORIS CANONICIS, JURAMENTO , ET VOTO.

1. **N**ter alios Religionis actus connumerari Juramentum & Votum, superius (a) jam dictum est : verum de ipsis merito seorsim agitur , cum ob copiosiore quam continent materiam , specialesque difficultates ; tum majoris claritatis gratia.

Quia verò Horæ Canonicae comprehenduntur sub Oratione, uno ex primarijs actibus virtutis Religionis , prius de eisdem sub propria Distinctione dicendum erit.

DISTINCTIO I. De Horis Canonicis. QUAESTIO I.

Quid sint , & quo Jure obligent Horæ Canonicae ?

2. **C**ONCL. I. Nomine *Horarum Canonicarum* intelliguntur *Horæ Canonicae*, quae ex precepto Sacrorum Canonum ab Ecclesiasticis personis nomine Ecclesiae Deo persolvuntur. Et hujusmodi Horæ Canonicae continentur in Bre- *Dicantur* viario, atque alio nomine appellantur *Officium Ecclesiasticum*, item *Officium Ecclesiasticum* : de quo Seraphicus Doctor S Bonaventura, in *Speculo Navis*, part. 1, cap. 16. verissimè dixit : *Nemo Dei se aestimet servinum*.

§ 5

¶ 111,

Officium
Ecclesiasti-
cum Noctur-
num, &
Diurnum,
quid?

3. Porro totum Officium Ecclesiasticum dividitur in Diur-
num, & Nocturnum; sicuti colligitur ex Jure Canonico, cap. Do-
lentes, de Celebrat. Missarum, ibi: *Districte precipientes in virtute obe-
dientiae, ut Divinum Officium, nocturnum pariter & diurnum, quatenus eis
Deus dederit, studiosè celebrent pariter & devote.* Ubi per Nocturnum
Officium intelligitur id, quod de nocte dici consuevit, & vulgò
Matutinum nuncupatur: cui juxta morem Ecclesiae Roma-
nae Laudes adjunguntur, etsi hae olim in multis Ecclesijs fuerint à
Matutino, intempesta nocte (uti nunc multi Religiosi Ordines
etiamnum faciunt) per solito separatae; quemadmodum & de-
factò in nocte Nativitatis Domini fieri solet. Ad cujus imitatio-
nem, inquit Layman *lib. 4. tract. 1. cap. 2.* cum alijs, neque hò-
die quidquam obstat, quò minus in privata Oratione preces No-
cturnae à Laudibus separentur; quamvis in publico Choro cu-
jusque Ecclesiae consuetudo sit servanda. Per Officium Diurnum
econtra intelliguntur ceterae Horae Canonicae, quae de die sunt
persolvendae.

Laudes an
possint sepa-
rari à Matu-
tino?

Officium
totum con-
stat septem
Horis Ca-
nonicis.

4. Hoc totum Officium Divinum communiter septem par-
tibus, seu Horis Canonicis constare dicitur, juxta illud Psalmi-
stae, Psal. 118. *Septies in die laudem dixi tibi. Qui septenarius nume-
rus (subjungit Concilium Agathense, relatum c. 1. de Celebrat.
Miss.) à nobis impletur. si Matutini, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera,
& Completorii tempore nostrae servitutis officia persolvamus: nam de No-
cturnis vigilijs idem ipse Propheta ait: Medià nocte surgebam ad confi-
tendum tibi.* Haec ibi. Accedit etiam Mystica ratio hujus septen-
narij numeri Horarum Canonicarum: septem quippe sunt do-
na Spiritus sancti, septem diebus completa fuit creatio Mundi,
septem sunt Mundi aetates, septem petitiones Orationis Domi-
nicae, septem Psalmi Pœnitentiales, ac praesertim septem
praecipua Dominicae Passionis Mysteria, in quorum proinde
commemorationem septem Horae Canonicae recitantur, jux-
ta illos vulgatos versiculos, à Glossa *cap. 1. de Celebrat. Miss. recitatos.*

Mystica ra-
tio hujus
septenarij
numeri.

*Hac sunt, septenis propter quae psallimus Horis,
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat.
Prima replet sputis: causam dat Tertia mortis.
Sexta Cruci nectit: latus ejus Nona bipertit,
Vespera deponit: tumulto Completa reponit,*

5. CONCL.

5. CONCL. II. Usus Officij Divini, ac recitatio Horarum
Canonicarum, est antiquissimus in Ecclesia, & jam à tempo-
re Apostolorum inchoatus, atque celebratus. Ita Doctores
communiter; & colligitur ex illo Actorum 3. Petrus & Joannes
ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Et Actor. 16. Mediâ
nocte Paulus & Silas orantes laudabant Deum. Item Actor. 10. Ascen-
dit Petrus in superiora, ut oraret circa horam sextam. Accedit illud
Clementis Papæ I. lib. 8. Constitut. Apostol. can. 34. sic dicentis:
Precationes facite manè, horâ tertiâ, sextâ, & nonâ, & vespere, atque
ad Galli cantum.

Usus Horarum
Canoniarum
jam à tempo-
re Apo-
stolorum,

6. Nec obstat, quòd aliqui asserant, à Gelasio I. vel S. Gre-
gorio Magno Horas Canonicas cœpisse. Id siquidem non rectè
dici, patet ex proximè allatis auctoritatibus tum S. Scripturæ, tum
S. Clementis Papæ I. qui S. Petri Apostoli Discipulus extitit. For-
tassis tamen (inquit Azorius tom. 1. lib. 10. cap. 1. & Filliucius)
Geladius Papa legem publicam constituit, qua Clerici preces
Canonicas septies in die persolvere cogerentur; ita ut, quod
antea usu & consuetudine antiquâ servabatur, lege deinde latâ
fuerit confirmatum, ac perpetuò in Ecclesia servari præceptum;
eò fermè modo, quo S. Callistus Papa I. constituit Quatuor anni
Tempora, quibus jejunium ex Apostolica traditione acceptum,
ab omnibus servaretur; ut habetur in ejusdem Festo, die 14. Octo-
bris, ac refertur can. 1. dist. 76. Certè S. Gregorius Magnus Eccle-
siasticum Officium auxisse legitur in sua Vita; & per consequens
illud primitus non instituit, sed antea jam institutum augmen-
tavit.

Eas non
primitus in-
stituit S. Ge-
ladius I.

7. CONCL. III. Obligatio recitandi septem Horas Caño-
nicas non est Juris Divini, sed solum Ecclesiastici. Ita Sannig *dist.*
2. de Horis Canonicis, num. 5. Azorius, & alij, contra Abbatem
in cap. 1. de Celebrat. Miss. & alios nonnullos, volentes esse Juris
Divini. Ratio est: quia nullibi habetur expressum præceptum
Divinum recitandi septem Horas Cononicas in S. Scriptura, sed
hic mos primùm ab Apostolis, tanquam Ecclesiæ Prælati, ac re-
ctoribus incepit; qui postmodum à successoribus Romanis Pon-
tificibus expressius fuit præceptus.

Obligatio
recitandi
Horas Ca-
nonicas non
est Juris Di-
vini, sed Ec-
clesiastici.

8. Nec dicas cum opposita sententiâ. Psal. 118. dixit Regius
Psaltes: Septies in die laudem dixi tibi; ergo hoc est Juris Divini.
Resp. enim negando consequentiam: nam hinc quidem fa-
ctum Regis Davidis habetur, non autem aliquod jus constitui-
tur:

Solvitur
objectio.

tur : alioquin non tantum Clerici, sed vel maxime Reges obligantur ad recitandum septem Horas Canonicas; quod nemo dixerit. Verum quidem est, quod Ecclesia hoc Davidico exemplo cœlitus instructa, ad imitationem ipsius legem sanciverit, ut Clerici septem Horas Canonicas persolverent; inde tamen non sequitur, id esse Juris Divini. Nisi velimus Jus Divinum nimis latè sumere pro omni eo, quod habetur in S. Litteris, ac ex eis derivatur: quo modo authores oppositæ sententiæ videntur impræsentiarum Jus Divinum accipere, latius tamen quam par est.

Nova instantia de Clericis Beneficariis proponitur.

9. Urgebis autem. Clerici sunt in sortem Domini vocati, atque ideo Clerici dicti, ut habetur *can. Duo sunt. 12. q. 1.* Item Clerici percipiunt Decimas, proventus Ecclesiasticos, redditus annuos Beneficiorum, aliisque eleemosynas à Laicis, ut pro ipsis Deum precantur; ergo Jure Divino, quin & naturali, tenentur ad recitandas Horas Canonicas. Probatur consequentia: quia qui de Altari vivit, Altari inservire tenetur; atque, ut dicitur *cap. ult. de Rescriptis in 6. Beneficium Ecclesiasticum datur propter officium*: simulque lex Justitiæ, vel saltem Gratiitudinis postulat, ut Clerici pro Fundatoribus atque benefactoribus, quorum eleemosynâ sustentantur, Deum precantur. Ob has, aliisque similes rationes, loquendo de Clericis Beneficariis, multi Authores, nominatim Abbas *cap. 1. de Celebrat. Missarum*, Navarrus *cap. 7. de Oratione, n. 3.* Zabarella, Rosella, Tabienna, Armilla, aliique sentiunt, hujusmodi Clericos Beneficarios etiam Jure Divino, imò & naturali, urgente nimirum lege Justitiæ, & non tantum Jure Ecclesiastico, teneri ad recitandas Horas Canonicas. Hoc tamen non obstante sit

Ita diluitur, ostendendo, quod etiam Clerici Beneficarij sololure Ecclesiastico tenentur ad Horas.

10. CONCL. IV. Etiam Clerici Beneficarij solo Ecclesiæ præcepto tenentur ad recitandas septem Horas Canonicas. Ita Sylvester *ÿ. Hora. quest. 8. dicto 2.* Azorius *lib 10. cap. 4. quest. 13.* & alij. Ratio est: quia etsi Clericus Beneficarius debeat servare Ecclesiæ, atque pro benefactoribus, ipsisque Fundatoribus de Jure naturali, id est, lege Justitiæ, & Gratiitudinis, Deum deprecari; inde tamen continuo non sequitur, hoc fieri debere recitando septem Horas Canonicas. Ratio hujus est: quia dantur alia servitia spiritualia Clericis Beneficariis præscripta, quæ Ecclesiæ servare debent: possentque dictæ obligationi naturali abundè satisfieri, si qualescunque preces ad Deum pro bene-

benefactoribus, atque Fundatoribus Beneficiorum persolverent; ergo obligatio determinatè recitandi septem Horas Canonicas, non est de Jure naturali ac Divino, & consequenter solum de Jure Ecclesiastico. Et per hoc patet ad rationes oppositæ sententiæ, quæ solum probant, aliqua servitia Ecclesiastica, præcèdente à Clericis Beneficiarijs esse persolvendas Jure naturali; non autem determinatè septem Horas Canonicas, nisi accedente primùm præcepto Ecclesiastico.

QUÆSTIO II.

Quinam teneantur recitare Horas Canonicas?

11. **T**Ria sunt genera hominum, de quibus præsens Quæstio movetur: nam alij sunt Clerici non beneficiarij, alij Beneficiarij, & alij Religiosi; & hi sive sint suspensi, excommunicati, degradati, aut Religiosi ex Ordine ejecti, sive non. De quibus omnibus per sequentes Conclusiones singillatim dicendum.

Tria genera hominum, de quibus procedit Quæstio.

12. **CONCL. I.** Clerici omnes in Ordinibus sacris constituti, licet nullum Beneficium Ecclesiasticum habeant, ad recitandas Horas Canonicas sub culpa mortali sunt obligati. Ita omnes Doctores; idque loquendo de Sacerdotibus clarè habetur in Jure Canonico, c. Presbyter. & c. Dolentes, de Celebrat. Missarum. Loquendo autem de Diaconis, & Subdiaconis, utpote de quibus citati Canones expressè non loquuntur, dicta obligatio fundatur, atque desumitur ex generali ac immemoriali consuetudine Ecclesiæ: nam consuetudo legitime præscripta habet vim legis; simulque ea est optima legum interpret, c. Cùm dilectus, de Consuet.

Clerici in Sacris constituti teneantur recitare Horas Canonicas.

13. Et notandum cum communi Doctorum, quòd initiatus sacro Subdiaconatûs Ordine teneatur jam primo die, quo Ordinem istum sacrum recepit, Officium Divinum persolvere: quamvis primo illo die nondum teneatur totum illius diei Officium dicere, sed obligetur solum ad eas Horas Canonicas recitandas, quæ correspondent tempori illius diei, quo ordinatus fuit, sicque obligationem recitandi contraxit; puta ut incipiat à Sexta vel Nona, si illo tempore fuit ordinatus in Subdiaconum. Layman lib. 4. tract. 1. cap. 6. num. 3. & communis. Notant insuper Doctores, talem non satisfacere præcepto, suæque obligationi, si

Subdiaconus tenetur c. s. dicere jam primo die, quo ordinatus & quas?

recitet Horas illas Canonicas ante Ordinationem suam in Subdiaconum: quia (inquiunt) pro illo priori tempore necdum occurrit præceptum recitandi Horas, & consequenter tunc nondum potuit illi præcepto satisfieri.

Clerici in
acris, et si
sint excom-
municati,
suspensi &c.
tenentur
recitare
Horas,

14. CONCL. II. Ejusmodi Clericus non liberatur hac obligatione recitandi Horas, etiam si sit excommunicatus, suspensus, depositus, aut degradatus. Ita communis. Ratio est. Tum quia per excommunicationem v. g. non tollitur Ordo sacer, utpote cujus character indelebiter inhæret animæ; & consequenter neque tollitur obligatio recitandi Divinum Officium eidem annexa. Tum quia nemo debet ex propria culpa, & iniquitate, commodum reportare; prout fieret, si quis excommunicatus, aut ob propriam culpam degradatus, liberaretur obligatione dicendi Horas Canonicas.

Excommu-
nicati tamē
non debent
dicere,

*Dominus
vobiscum.*

15. Observat etiam Bonacina tom. 1. disp. 1. de Horis Canonicis non. q. 2. punct. 3. num. 3. Clericum degradatum, aut excommunicatum, non posse, dum recitat Divinum Officium, dicere, *Dominus vobiscum*; sed debere loco illius dicere, *Domine exaudi*: quia hæc est functio Ordinis, & communicatio quædam in Officijs Divinis, quæ non est licita excommunicatis. Imò Suarez, & Navarrus, relati à Bonacina tom. 1. disp. 2. de Excommunicatione, q. 2. punct. 3. §. 2. n. 6. cum quibusdam volunt, excommunicatum incurrere irregularitatem, dicendo, etiam privatim, *Dominus vobiscum*. Sed hoc non videtur admittendum: quia parvitas materiæ sicut excusat à mortali peccato, ita & ab irregularitate, quæ oritur ex delicto, & imposita est ob peccatum mortale. Bonacina loc. cit. Henriquez, Filiucius, & alij.

Clerici non
Beneficarij
Minorista
non tenen-
tur ad Ho-
ras.

16. CONCL. III. Clerici non Beneficarij, neque Religionem professi, constituti solum in quatuor Ordinibus minoribus, non obligantur recitare Horas Canonicas. Ita unanimis Doctorum: idque patet ex communi Ecclesiæ consuetudine, quæ est optima legum interpretis; simulque ex eo, quia ejusmodi obligatio nullibi reperitur in Jure expressa.

Sola Profes-
sio Religio-
sa non in-
ducit obli-
gationem
recitandi
Horas.

17. Quantum attinet ad alterum genus hominum, nempe Religiosorum, sciendum est, ex vi solius Religiosæ Professionis non sequi obligationem dicendi Horas Canonicas; ut inter alios bene notat Reginaldus lib. 18. cap. 11. num. 137. Patet hoc tum ex eo: quia Professio ipsa Religionis ordinariè obligat tantum ad tria vota essentialia, Paupertatis nimirum, Castitatis, & Obedientiæ, servanda secundum Regulam. Tum quia dantur Religionis

giones non deputatæ ad Chorum, sed quæ institutæ sunt præcipuè ad exercenda corporalia Misericordiæ opera in Hospitalibus, vel ad Militiam adversus Infideles, vel ad aliquas actiones spirituales: imò & in Religionibus Choro addictis dantur Laici, seu Conversi professi, quos constat non teneri ad recitationem Horarum Canonicarum. Hinc videndum, quinam Religiosi, & ex quo fundamento teneantur recitare Horas Canonicas.

18. CONCL. IV, Religiosi omnes, ac singuli (exceptis Novitijs, & Laicis conversis) qui profitentur Religionem Choro addictam, tenentur sub mortali ad persolvendum Divinum Officium, tametsi ad nullum Ordinem sacrum sint promoti; idque vel ratione propriæ Regulæ (ut FF. Minorum Clerici professi, quibus etiam ante receptionem Ordinum sacrorum præcipitur, ut faciant Divinum Officium secundum ordinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ) vel saltem vi generalis consuetudinis, quæ in omnibus Religionibus Choro addictis cum tanta obligatione acceptata est. Ita Doctores communiter, paucis exceptis, quos allegat, & rejicit Layman *loc. cit. n. 1 & 2*. Ratio est: quia consuetudo habet vim legis; estque dicta consuetudo in Religionibus Choro addictis passim recepta.

Religiosi quinam, & unde teneantur recitare Horas Canonicas?

19. Dicitur notanter I, *Exceptis Novitijs, & Laicis professis*: siquidem Laici Choro addicti non sunt. Novitios autem Clericos, Chorùmque frequentantes, etsi Paludanus affirmare videatur teneri persolvere Officium Divinum, eò quòd ex eleemosynis vivant, & gaudeant privilegijs Clericorum: communis tamen opinio censet, eos non teneri, prout observat Azorius *loc. cit. cap. 6.* & Bonacina *disp. 1. de Horis Canon. q. 2. punct. 2. n. 1*. Ratio est: quia ex quo necdum sunt Religionem professi, sed liberè possunt exire, ad onera Religionis non tenentur sub obligatione. Adde, de Novitijs non currere consuetudinem necessario dicendi Divinum Officium. Unde Novitij in favorabilibus quidem veniant nomine Religiosorum, non verò in odiosis.

Novitij, an sub culpa teneantur recitare Horas?

20. Dicitur II, *Vi generalis consuetudinis*. Hæc enim potissimum est ratio, cur Religiosi Professi Choro addicti jam ante receptum Subdiaconatum teneantur recitare Horas Canonicas. Unde si hæc consuetudo in aliqua Religione non vigeret (sicut dicitur esse in Societate Jesu, habente circa hoc specialem Constitutionem Pauli III. *Regimini militantis Ecclesiæ*, §. 12. & habetur tom. 1. Bullarj Romani, *Const. 25. dicti Pontif.*) non erit talis obligatio ante promotionem ad Ordines Sacros. Et hac ipsa de cau-

Quid de Societate Jesu, & nonnullis Monasterijs Monialium?

sa

sã multa Monasteria Monialium, quæ hætenus consueverunt recitare duntaxat Cursum, seu Officium parvum B. Mariæ Virginis, non obligantur ad recitandas Horas Canonicas.

Quanta sit obligatio Religiosorum persolvendi Horas Canonicas in Choro?

21. CONCL. V. Etsi Communitas Religiosi Ordinis Choro additi ex generali consuetudine teneatur statutis temporibus Horas Canonicas in Choro persolvere; eaque obligatio, quæ procul dubio gravis est, atque sub mortali obligans, inprimis Prælato incumbat, ut curam adhibeat, ne in sua Ecclesia cantus Horarum Canonicarum debitis temporibus intermittatur, ad singulos tamen reliquos hæc obligatio in particulari non descendit: quare peccati mortalis damnari non debet, qui cæteris in Choro ritè canentibus, ob pigrinitiam abest. Ita communis Ratio est: quia talis quidem dignus est poenâ à suo Prælato juxta Ordinis Constitutiones infligendâ, nullâ tamen consuetudine introducta est tam gravis obligatio, seu singulos obligans sub peccato mortali. Quòd si quis justo impedimento detentus absit, utputà ratione Concionum, vel Confessionum excipiendarum, certum est, eum nullatenus peccaturum, si Horas privatim persolvat.

Quid de Religioso Clerico, ad statum Laicalem translato?

22. CONCL. VI. Religiosus Clericus professus, necdum sacris Ordinibus initiatus, qui Superioris autoritate ad statum Laicalem Conversorum translatus est, à recitando Divino officio liber est. Ita communis Ratio est: quia mutavit statum, cui talis obligatio annexa est.

Quid de Clerico Professo, sed ejecto ex Monasterio?

23. Num autem idem dicendum sit de ejusmodi Religioso nondum sacris Ordinibus initiato, si fuit ejectus ex Monasterio, variant Doctores. Et quidem Azorius *cit. lib. 10. cap. 6. q. 6.* post Navarrum *cap. 7. de Oratione, num. 20.* probabilius censet, talem ejectum Religiosum adhuc obligari ad recitandas Horas Canonicas, eò quòd etiamnum sit Religiosus, suòque vicio contigerit, ut è Monasterio ejiceretur: simulque æquum non censeatur, ut quis ex suo delicto commodum reportet. Eum nihilominus ab ejusmodi obligatione liberum pronuntiat Herincx *tract. 4. de Religione, disp. 2. n. 6.* post Bonacinam, & alios: quia (inquit) per sententiam remotus est à statu, in quo erat consuetudo obligans, & translatus ad statum, in quo non reperitur ista obligatio & consuetudo.

Clerici Beneficarij, qui?

24. Quantum attinet ad tertium genus hominum, scilicet Beneficarios, notandum, per Clericos Beneficarios intelligi eos, qui habent Beneficium aliquod Ecclesiasticum, sive deinde

fini

sunt insigniti Ordine aliquo sacro, sive non. Nomine autem Ecclesiastici Beneficii, intelligitur jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis, propter aliquod officium spirituale personæ Ecclesiasticæ auctoritate Ecclesiæ constitutum; prout amplius suo loco (b) explicabitur. Et de hujusmodi Beneficiariis loquendo sic

(b) Tract. 11. Dist. 1. quæst. 1.

25. CONCL. VII. Clerici Beneficium Ecclesiasticum possidentes, etiamsi nullo sacro Ordine sint insigniti, obligantur ad Horas Canonicas recitandas. Ita certa, & communis: & patet tum ex cap. Dolentes, supra num. 3. relato, tum ex alijs Summorum Pontificum Constitutionibus: siquidem Beneficium datur propter officium, cap. ult. de Rescript. in 6.

Clerici Beneficarij obligantur ad Horas Canonicas.

26. Excipiuntur tamen quædam Beneficia, v. g. Præposituræ, Personatus, &c. quibus ex speciali sua institutione solum annexa est obligatio recitandi Officium parvum B. M. Virginis, aut quid aliud simile. Excipitur etiam is, qui Titulum quidem Beneficij obtinet, sed per eum non stat, quò minus defacto aliquos fructus percipere queat, sive per se, sive per alios, aut in alijs substitutis: talis quippe ex communi Doctorum sententia non tenetur ad Horas Canonicas recitandas; nemo enim suis stipendijs militare cogitur; & qui Altari deserviunt, de Altari participant. 1. Censurib. 9. Herincx part. 3. tract. 2. disp. 7. n. 58. Navarrus cap. 7. de Orat. num. 28. Layman cit. cap. 5. num. 3. & seq. & alijs

quibusdam tamen exceptis.

Q U Æ S T I O III.

Quanta sit obligatio recitandi Horas Canonicas?

27. CONCL. I. Omnes hactenus enumerati, atque ad dicendas Horas Canonicas obligati, peccant mortaliter, si eas vel in totum, vel quoad partem notabilem culpabiliter, seu absque rationabili causa excusante, dicere omittant. Ita certa, & communis. Ratio est: quia est præceptum grave, & quidem in materia gravi, spectante ad virtutem Religionis, non minus, ac præceptum audiendi Missam diebus Fectivis; ergo etiam transgressio talis præcepti est peccatum ex genere suo mortale. Sed occasione hujus Conclusionis

Obligati ad Horas, & eas in totum, vel quoad partem notabilem culpabiliter omittentes, peccant mortaliter.

28. Quæritur I. Quænam sit censenda pars notabilis, cuius omissio constituat peccatum mortale? Resp. Quamvis non

quænam censetur

Te

pæ

pars notabi-
lis, sufficiens
ad peccatū
mortale?

parum variant circa hoc Doctores, uti videre est apud Reginaldum *lib. 18. cap. 11. num. 143. & seq.* dum Navarrus tertiam partem unius Horæ sufficere, Rosella verò totius Officij unius diei omissionem requiri ad constituendum peccatum mortale, asserat: sed ambo improbabiler. Communior tamen Doctorum opinio (paucis dissentientibus, aut Vesperas Sabbati Sancti ob sui brevitatem excipientibus, apud Gobat *tract. 5. Theol. Experim. num. 608. & 609.*) videtur tenere, voluntariam omissionem cujuscunque Horæ Canonice sufficere ad peccatum mortale: idque etiam Doctores intelligunt de uno Nocturno Matutini, utpote æquivalente uni Horæ minori. Fundatur hæc sententia communis, recepta sententia, in *cap. 1. & c. Dolentes, de Celebrat. Missar.* (c) ubi omnes septem Horæ significantur, ac nominatim quotidie recitari præcipiuntur: unde deducitur, unam Horam omittam censerì partem notabilem.

(c) *Relato
superius n.
3. & 4.*

Quot pec-
cata morta-
lia commit-
tat omittens
Officium
totius diei?

29. Quæritur II. Quot peccata mortalia committat omittens integrum Officium unius diei? Lessius *lib. 2. de just. & jure, cap. 37. n. 53.* putat, tot numero peccata committi, quot sunt Horæ; eò quòd singulæ sint distincta Officia, distinctis temporibus ex præcepto Ecclesiæ persolvenda. Sed melius Herincx *disp. 2. de Hor. Can. q. 1. n. 8.* Gobat *loc. cit. n. 617.* Bonacina *disp. 1. q. 5. punct. 1. n. 6.* Navarrus, & alij respondent, esse unicum peccatum, gravius tamen. Ratio est: quia omittitur unicum tantum integrum Officium unius diei, cujus singulæ Horæ sunt pars; ergo etiam fit unicum duntaxat peccatum externum consummatum omissionis.

An peccet
duplici pec-
cato omit-
tens Officij,
ad quod te-
netur ratio-
ne Ordinis
sacri, simul
& Beneficij?

30. Quæritur III. An peccet duplici peccato, qui omittit Officium Divinum, ad quod recitandum tenetur ratione Ordinis sacri, simul & beneficij? Affirmant Bonacina *loc. cit. num. 4.* Lessius *num. 52.* Sanchez, Suarez, & alij, & sequitur Sannig *cit. dist. 2. quest. 1. n. 16.* Rationem afferunt: quia talis Clericus Beneficiarius in Sacris constitutus peccat & contra virtutem Religionis, cujus intuitu obligatur ratione Ordinis sacri, & contra iustitiam ratione Beneficij. Sed Herincx *loc. cit. num. 9.* cum Diana *part. 1. tract. 12. de Horis Canon. resol. 5.* & alijs, probabilius negat, committi duo peccata, etsi duobus vel pluribus titulis quispiam ad Horas Canonicas recitandas obligetur. Ratio est: quia Clericus Beneficiarius omittens Horas non peccat contra iustitiam, sed tantum contra Religionem, ac præceptum Ecclesiæ, quæ istam obligationem Beneficiarijs imposuit; prout nec tenen-

tenentur Jure naturæ ad restitutionem fructuum, sed tantum ex præcepto Ecclesiæ post primos sex menses, ut mox amplius dicitur. Et per hoc solvitur fundamentum oppositæ sententiæ.

31. CONCL. II. Præter reatum culpæ lethalis, si Beneficij Horas Canonicas culpabiliter, seu cessante legitimo impedimento intermitant, post sex menses à Beneficio obtento obligantur ad fructuum perceptorum restitutionem pro rata omissionis. Ita certa. & communis omnium; habeturque expressè statutum in Generali Concilio Lateranensi, sub Leone X. Sess. 9. pro rata omissionis, quam Constitutionem innovavit, magisque explicavit B. Pius V. Conclit. 135. quæ incipit, *Ex proximo* (ac refertur tom. 2. Bullarj Romani) ubi in primis Pontifex sic loquitur: *Ex proximo Lateranensi Concilio ea salubris sanctio emanavit, ut quicumque habens Beneficium Ecclesiasticum, cum cura, & sine cura, si post sex menses, quam illud obtulerit, Divinum Officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, Beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis Officij, & temporis, suos non faciat, sed eos tanquam injustè perceptos, in fabricas ipsorum Beneficiorum, vel pauperum elemosynas erogare teneatur.* Hæc ibi.

32. Ex quibus verbis colligitur primò, hanc obligationem restituendi fructus Beneficij pro rata neglecti Officij, incipere duntaxat post primos sex menses à tempore adepti Beneficij computandos (nam exceptio illa, *si post sex menses*, firmat regulam in oppositum) quamvis ille, qui primis sex mensibus, cessante legitimo impedimento, Officium non dixerit, grave peccatum intelligatur admisisse, prout subdit Pontifex ibidem. Colligitur ulterius, hujusmodi obligationem restituendi fructus esse Juris duntaxat Ecclesiastici: tum quia ortum habet ex salubri sanctione Concilij Lateranensis: tum quia, si esset Juris naturalis, aut Divini, pariter pro primis sex mensibus dicta obligatio procederet. Ut autem intelligatur, cujusmodi ratæ prædictæ ratio sit habenda, idem Pontifex in citata sua Constitutione declarando statuit: *Ut qui Horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes Beneficij, vel beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur; qui verò Matutinum tantum dimidiam; qui ceteras omnes Horas, aliam dimidiam; qui haurunt singulas, sextam partem fructuum ejusdem diei amittat.* Hæc Pontifex.

33. Cæterum quoad memoratam obligationem restituendi notandum est, quòd quamvis Azorius cit. cap. 14. quest. 5. ob tam generalem B. Pij V. loquendi modum & Constitutionem teneat, quòd Beneficiarius omnes sui Beneficij fructus, etiam illos,

Beneficij
omittentes
Horas te-
nentur ad
restitutionem
fructuum
pro rata omi-
sionis.

Idque post
sex menses
adepti Bene-
ficij, ac Jure
Ecclesiasti-
co.

Rata negle-
cti Officij,
quomodo
taxanda?

An tunc
etiam resti-
tuendi fru-
ctus percepti

ratione alia-
rum obliga-
tionum?

illos, quos propter alias obligationes, utputa Conciones, Sacra-
mentorum administrationem, Missæ celebrationem &c. si simul
est Parochus, sibi comparaverat, pro rata neglecti Divini Officij
restituere teneatur: oppositum tamen, nempe curâ conscientia
posse eam fructuum partem retineri, quam ejus labor, quo alio-
quin inservivit Ecclesiæ, promeruit, cum multis alijs Authoribus
à se allegatis, probabile, & in praxi tutum censet Layman *lib. 4.
tract. 2. cap. 5. num. 1. & 2. & d. 5. Beneficium. n. 58.* quorum poste-
rior proinde subjungit, quod sufficiat Parocho restituere quin-
tam partem, Canonico quartam, alijs Beneficiarijs tertiam. Sed
melius Layman attendendum censet ad aliorum quantitatem of-
ficiorum, quæ quandoque plura, quandoque pauciora sunt; ac
proinde hoc erit prudentis, & timorati Viri arbitrio dijudican-
dum.

Vitanda
circa hoc
quædam
propositio-
nes damna-
re.

34. Circa hoc tamen notanda, & vitanda erit gemina Pro-
positio, novissimè ab Alexandro VII. condemnata, quarum prior,
ordine 20. sic sonat: *Restitutio à Pio V. imposta Beneficiatis non recitan-
tibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam judicis, eò
quod sit pena.* Altera, ordine 33. sic habet: *Restitutio fructuum ob
omissionem Horarum suppleri potest per quasunque elemosynas, quas antea
Beneficiarius de fructibus sui Beneficij fecerit.* Ultraque, inquam, hæc
Propositio est damnata, ac proinde vitanda.

Officium
Defunctorum,
& Litaniam
majores &c. an
extra Cho-
rum sub
præcepto
dicenda?

35. Quæres, an Officium Defunctorum in die Commemora-
tionis Omnium Fidelium Defunctorum, item Litaniam majores
in Festo S. Marci, ac tribus diebus Rogationum, privatim sint à
præfatis Clericis, Religiosis, ac Beneficiarijs de præcepto reci-
tandæ? Ratio dubitandi est: quia B. Pius V. in Bulla, *Quod à nobis,*
Breviario præfixa, ab obligatione recitandi extra Chorum die-
bus in Rubricis præscriptis, eximit Officium B. Mariæ Virginis,
& Defunctorum, item septem Psalmos Pœnitentiales, & Gra-
duales. Et quidem Diana *part. 1. resol. 42. de Horis Canonicis,* loquen-
do de Litanis, post paucos alios à se allegatos, probabile censet,
non teneri eos privatim recitare Litanias in diebus Rogationum,
qui non intersunt Processionibus.

Affirmativa
est tenenda.

36. Resp. tamen cum Herincx *disp. 2. q. 2. num. 14.* Gobat
tract. 5. Theolog. Experim. n. 614. Gavanto *p. 2. sect. 7. cap. 13.* allegan-
te Suarium, & sequitur Bonacina *tract. 23. cap. 7. num. 243.* Offi-
cium Defunctorum in die Commemorationis Animarum, ac
Litanias præfatis diebus, etiam privatim recitandas esse ex præ-
cepto. Ratio est: quia Officium Defunctorum censetur esse
pars

pars Officij Diei Animarum, cui idcirco in Calendario, & Martyrologio, tribuitur nomen Commemorationis Defunctorum: Litanæ autem ut præfatis diebus privatim dicantur ab ijs, qui non interfunt Processionibus, expressè præscribunt Rubricæ. Neque Litanias commemorat, & excipit B. Pius V. in præallegata Bulla, quæ tamen jam olim præceptæ fuerunt *c. Rogationes. de consec. dist. 3.* Accedit communis sensus Doctorum, & praxis Fidelium, optima legum interpretis.

37. Et per hoc patet ad rationem in oppositum. Siquidem B. Pius V. de Litanis nullam facit mentionem, ac proinde obligationem easdem privatim dicendi non tollit. Et dum obligationem recitandi privatim, seu extra Chorum, Officium Defunctorum in citata Bulla sustulit, loquitur de diebus Ferialibus, quæ illud Officium aliquoties per annum dicendum esse, voluit Rubricæ: non autem sub hac generali abrogatione, seu deobligatione, comprehenditur Dies Commemorationis Defunctorum, cum sit pars Officij illius Diei. Atque ex his inferunt Doctores, Beneficiarium talia cessante justo impedimento non recitantem, teneri ad restitutionem fructuum pro rata partis omittæ. Solvitur ratio dubitandi

Q U Æ S T I O I V.

Quanam intentio, & attentio requiratur ad recitationem Horarum Canonicarum?

38. **E**st hic recolendum ex dictis *Quaest. 1. num. 3.* quod in *c. Doctores de Celebrat. Missar.* præcipiatur, ut Divinum Officium Quid sit, Studiosè & Devotè celebrare Officium Divinum? *Studiosè celebretur pariter & devotè.* Ubi Glossa notat, *Studiosè* quantum ad officium oris, verba non syncopate pronuntiando. Et *devotè* quantum ad officium cordis; juxta illud Apostoli, *Ephes. 5. Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino: unde Glossa c. Cantantes, dist. 92.* hosce vulgatos versiculos refert:

*Non vox, sed votum; non musica chordula, sed cor;
Non clamans, sed amans, cantat in aure Dei.*

Igitur ad devotionem, seu officium cordis, requiritur cum intentio, tum attentio, de qua alij duo versiculi sic canunt:

*Dirige cor sursum: bene profer: respice sensum,
Inq; Chorone sis corpore, mente foris.*

Attentio
circa ora-
tionem vo-
calem tri-
plex, ad ver-
ba, ad sen-
sum, ad fi-
nem oratio-
nis.

39. Advertendum quoque cum D. Thoma 2. 2. q. 83. art. 13. & communi Doctorum, quod attentio triplex sit, quæ orationi vocali potest adhiberi: una ad verba, qua attenditur ad verba, ne aliquis in eis proferendis erret. Secunda ad sensum verborum, qua attenditur, quid verba significant; & hanc habere nequeunt ignari illius idiomatis, in quo recitatur Divinum Officium, v. g. Moniales ignorant linguam latinam; quamvis possint habere primam & tertiam attentionem, sicque omnino satisfacere. Et tertia ad finem orationis, qua nempe attenditur ad Deum seu terminum nostræ orationis, & ad rem, pro qua oratur: quæ est omnium optima, atque etiam ab idiotis, linguæque, in qua Divinum Officium recitatur, ignaris haberi potest. Prima harum attentionum, ut ait Filliucius, dicitur materialis, secunda litteralis, & tertia spiritualis.

Requiritur
intentio
orandi.

(d) De hoc
Tract. 2.
Dist. 3.
n. 44.

Sufficit ta-
men ad sa-
tisfacien-
dum inten-
tio virtualis.

40. CONCL. I. Certum est, intentionem aliquam orandi, seu recitandi Horas Canonicas necessariam esse: aliàs ejusmodi recitatio non esset actus humanus, honestus ac devotus, neque propriè oratio. Unde si quis legeret Horas Canonicas in somnio, sub quo nonnulli loqui solent, vel recreationis aut studij causâ, talis non impleret præceptum, quia non haberet intentionem orandi. (d)

41. CONCL. II. Ad orandum, & satisfaciendum præcepto, sufficit intentio virtualis ac implicita, neque requiritur necessariò intentio expressa & formalis. Ita Navarrus *cap. 13. de Oratione, num. 16. & seqq.* Filliucius *tract. 23. cap. 2. num. 71.* & Doctores communiter. Ratio est: quia ejusmodi intentio virtualis, ac implicita, sufficit ad actum moralem. Talis intentio v. g. est in eo, qui habet voluntatem satisfaciendi suæ obligationi, vel dicendi Horas Canonicas, ut debet. Imò sufficere ajunt, animo deliberato capere Breviarium, ire ad Ecclesiam seu Chorum, ita ut interrogatus verè responderet, se id facere ad recitandum Horas, vel satisfaciendum suæ obligationi. Et hoc confirmatur ex dictis supra *Tract. 2. Dist. 3. Quest. 5. num. 45. & seqq.* ubi ostensum est, ad satisfaciendum præcepto non requiri specialem intentionem satisfaciendi (dummodò non habeatur intentio contraria) sed sufficere intentionem præstandi opus, quod præceptum est, utputà studiosè pariter & devotè recitandi Divinum Officium.

qualibet
attentio,
tam ad ver-

42. CONCL. III. Loquendo nunc de attentione, sufficit quidem ad satisfaciendum præcepto recitandi Horas Canonicas, qualibet trium supra enumeratarum attentionum, videlicet ad verba,

verba, ad sensum, & ad Deum vel finem Orationis : tamen secunda attentio est præstantior, quàm prima; & tertia, quàm secunda. Ita post D. Thomam *loc. cit.* communis Doctorum. Notat tamen Navarrus *cap. 28. de Orat. n. 28.* id quod de tertia attentione ad Deum dicitur, esse intelligendum, dummodò interim, quantum necesse est, attendatur, ne orans erret in verbis, dicendo aliud vel aliter, quàm quod vel quomodo præceptum est.

ba, ad sensum, quate ad Deum, sufficit.

43. CONCL. IV. Qui voluntariè, seu suâ spontè distrahitur, & toto animo in alia per cogitationem disperso, atque adeò absque ulla prædictarum trium interiori attentione Horas Canonicas persolvit, non videtur satisfacere præcepto. Ita communior, probabilior, & securior Doctorum sententia, quam tenent Azorius *cap. 12. quest. 6.* Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 2. §. 2.* Mastrius *disp. 2. Theol. Moral. num. 92.* Sannig *quest. 2. num. 11.* Herincx, Navarrus, Lessius, Suarez, Reginaldus, Layman, aliique plures: quamvis non desint oppositum tenentes, quos citat & sequitur Diana *part. 1. tract. 12. resol. 2.* qui volunt, interiori attentionem ad Horas Canonicas non requiri, sed sufficere exteriori; ut videlicet eas recitans, exterius reverenter assistat, nec sese occupet in aliquo negotio incompatibili cum attentione interiori, utputà confabulando, scribendo, jocando, &c. hancque solam exteriori attentionem (inquiunt) præcipi in sæpè *cit. c. Dolentes, de Celeb. Missarum*, non autem interiori.

Voluntariè distractus absque ulla interiori attentione, non videtur satisfacere.

Opposita quorundam opinio refertur.

44. Probatum tamen Conclusio. Quia *cit. c. Dolentes*, præcipitur, ut Officium Divinum devotè recitetur: atqui devotio est actus internus; ergo. Confirmatur. Oratio non subsistit sine omni interiori attentione, neque est actus Religionis, sed potius simulatio quædam devotionis aut orationis, quam merito Christus reprehendit, *Matth. 15* dicens: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me*; ergo solam exteriori orationem sine ulla prorsus interiori attentione non potuit Ecclesia præcipere, & consequenter eà sola non sufficit ad satisfaciendum præcepto.

Ratio Conclusionis.

45. Nec dicas. Ecclesia non potest præcipere actum internum; ergo neque attentionem internam in Horis Canonicis. (e) *Confor. Resp. enim (e)* quamvis Ecclesia non possit per se ac directè præcipere actum merè internum, ac seorsim sumptum; potest tamen Ecclesia ipsum compræcipere, seu indirè & concomitantè præcipere unà cum actu externo, quando ad eus ratio-

Solvitur obiectio.

(e) *Confor. Resp. m. er di. us Tract. 2. Dist. 1. n. 48. 48.* nem, & seq.

nem, seu moralem substantiam, actus interior requiritur. Prout in proposito attentio interior requiritur ad rationem orationis, cum hæc sine ulla attentione interiori potius esset simulatio orationis, ut dictum: Ecclesia verò non præcepit simulationem orationis, sed orationem devotam.

Leviter

duntaxat di-
stractus sa-
tisfacit.

Et facile
est, satisfaci-
ere.

46. Dicitur notanter in Conclusionem, *voluntariè, seu sua sponte distrahitur, & toto animo in alia per cogitationem disperso &c.* Nam in primis, si quis Horas Canonicas animo duntaxat leviter distrahit, juxta communem & certam Doctorum sententiam mortaliter non peccat, & satisfacit præcepto. Et certè, cum sola attentio ad verba sufficiat, facile est, præcepto Ecclesiæ in hac re satisfacere, ut benè notat Lessius *lib. 2. de just. & jure, cap. 37. n. 69. & 70.* Ubi etiam addit, si quis cum hac attentione, saltem confusâ, ad Deum, vel ad verba, possit simul ad alia attendere (sicut illi, qui ternas simul, vel plures epistolas dictant) quod talis satisfaceret præcepto Ecclesiæ, nec peccaret mortaliter, juxta Navarrum *cap. 13. num. 23.* quamvis peccaret venialiter ob irreverentiam admissam.

Quid, si di-
stractio non
sit plenè vo-
luntaria?

Vel omninò
involunta-
ria?

47. Deinde si distractio non sit plenè voluntaria, vel contrahatur solum ex imperfecta animi deliberatione, rursus certum est, satisfieri præcepto, nec committi peccatum mortale; quamvis ob negligentiam in repellendis distractionibus commissam quandoque peccatum veniale contrahatur. Quod si autem distractio omninò fuerit indeliberata, atque involuntaria, & patienter tolerata, homine quod in se est faciente; tunc ejusmodi distractiones, quibus homo invitus abripitur ex humana fragilitate, nequaquam ei ad ullum peccatum imputabuntur: imò sunt non raro homini devoto materia patientiæ, mediūque, quo Deus animas nostras superbia, vanæque gloriæ inquinamenti tutari, propugnareque solet.

Remedia ad
repellendas
distractio-
nes oppor-
tuniora,
quæ?

48. Quæres, quænam sint remedia ad repellendas animi distractiones opportuniora? Resp. esse potissimum sequentia. Primum est, æstimatio magna de Divino Officio: oratione siquidem Deum alloquimur, quia teste S. Damasceno *lib. 3. de Fide, cap. 24. Oratio est ascensus mentis in Deum;* simulque Breviarium plenum est pulcherrimis Virtutum affectibus, utilissimisque petitionibus ab ipso Spiritu sancto dictatis. Secundum, renovatio attentionis per certa intervalla, maximè ad versum *Gloria Patri* procurata. Tertium, accurata sensuum custodia, quæ est mater & conservatrix devotionis. Quartum, præsentia Dei, & Sanctorum.

Horum, memoriz firmiter, ab initio maximè orationis, per devotam præparationem impressa. Et tandem remedium ultimum est obligationis nostræ, & officij consideratio, si videlicet quis perpendat, se idè ab Ecclesia ordinatum esse, ut Dei obsequio laudibusque se totum impendat, & quasi Legatus necessitates Sanctæ Matris Ecclesiæ, Fideliumque petitiones Deo proponat, & commendat.

Q U Æ S T I O V.

De Integritate, Continuatione, Ordine & Qualitate, quibus persolvendæ sunt Horæ Canonicae.

49. **A**D studiosam, & devotam Horarum Canoniarum recitationem, juxta Doctores communiter, septem requisita ad debitam Horarum Canoniarum recitationem. Septem requisita ad debitam Horarum Canoniarum recitationem. comprehenditur) Integritas, Continuatio, Ordo, Qualitas, Locus, & Tempus accommodatum. Et quia de Attentione ad recitationem Horarum Canoniarum requisita jam dictum *Quaest. præc.* hinc de alijs sex requisitis, pro majori hujus materiz quotidie occurrentis intelligentia, singillatim dicitur in hac, & sequenti *Quaestione.* Quantum igitur in primis attinet ad Integritatem Divini Officij, seu Horarum Canoniarum, sic

50. **CONCL. I.** Contra Integritatem Officij Divini (præter eos, qui illud vel ex toto, vel quoad partem notabilem penitus omittunt) peccant, qui Horas Canonicas recitant verba mutilando, syncopando, deglutendo, si id scienter fiat: secus, si id vel vitio linguæ, vel consuetudine quadam inveteratâ, & quodammodò in naturam conversâ, accidat. Ita communis; & colligitur ex *c. Dolentes. de Celebrat. Missar. & Clem. 1. eod.* ubi taliter verba syncopantes, meritò reprehenduntur. Ordinarie tamen preces, quæ ita recitantur, non sunt necessariò repetendæ: nam etsi non nihil ea in re peccetur, legis tamen substantia servatur, atque regulariter parvitas materiz excusat: nisi sit defectus omninò gravis, tunc enim secus foret dicendum. Contra Integritatem Officij Divini, qui peccant? Et quomodo?

51. **CONCL. II.** Satisfacit præcepto Ecclesiæ, qui Horas Canonicas recitat alternis versibus cum socio libero, ac minimè ad eas recitandas obligato. Ita communis, & patet ex praxi quotidiana: nihil enim refert, an socius sit præcepto adstrictus, Satisfacit, qui recitat cum socio non obligato. nec

nec ne; cum adhuc totum Officium Divinum studiosè, pariter ac devotè, persolvatur.

Quid de
occupatis in
pullandis
Organis,
ponendis
libris &c.

52. CONCL. III. Illi, qui inter publicam Horarum Canonicarum recitationem ex officio, vel Superioris jussu occupantur in pullandis Organis, vel ponendis libris, aut churificandis Altaribus (unde non rarò fit, ut aliquam partem Divini Officij nec proferant, nec audiant) satisfaciunt obligationi recitandi, quamvis talem partem non dicant per seipos. Ita Reginaldus *lib. 18. n. 160.* & alij. Ratio est: quia cum illi ad celebritatem Divini Officij occupentur in tali servitio, totus Chorus supplet pro ipsis, ita ut satis dicere existimentur, dum ministrant dicentibus.

Continua-
tio Hora-
rum etiam
requiritur.

53. CONCL. IV. Quantum attinet ad Continuationem Horarum Canonicarum, ea insuper ad studiosam Divini Officij recitationem requiritur, ut nempe illud non interrumpatur cessante justâ causâ. Ita communis: alioquin enim nonnulla committeretur irreverentia, si absque ulla prorsus causâ interrumpetur Divinum Officium.

Nisi excuset
justa causa;
qualis?

54. Dicitur notanter, *absque ulla prorsus causa*: nam si causa justa interrumpendi recitationem Divini Officij interveniat, nullum ne quidem veniale peccatum committitur. Et tales causæ variæ esse possunt: utputà, si Superior psallentem avocet, vel occurrat necessarium exercitium Charitatis proximo exhibendum; item si interponantur aliqui pij affectus meditationis, devotionisque internæ; vel si quid facias ad tollendam distractionem; aut si quid interiùs te inquietum facit, ideòque breviter id in charta annotes; vel si in Confessionali expectes Pœnitentes, quorum aliqui, dum interim recitas Horas, accedunt, & hujusmodi.

Alioquin
peccatur ve-
nialiter.

55. Quòd si autem absque ulla rationabili causa interrumpatur Officium Divinum, præsertim loquendo, vel agendo aliena à recitatione, aut profana, peccati venialis culpa non evitatur; uti colligitur ex sæpè *cit. c. Dolentes*. Peccatum verò mortale non erit, quantacunque fiat interruptio, dummodò omnes Horæ absolvantur intra eundem diem: siquidem adhuc adimpletur substantia præcepti; simulque singulæ partes habent suum pondus, atque significationem; sùntque per se quædam preces, & laudes Divinæ.

Ordo insu-
per requiritur,
& qualis?

56. CONCL. V. Ordinem quod attinet, etiam Ordo in recitatione Horarum Canonicarum requiritur, nempe ut non invertatur ordo earum inter se, dicendo v.g. Sextam ante Primam, vel

vel Tertiam; sed recitentur eo ordine, qui ex praescripto Ecclesiae in Breviario ponitur. Ita rursus omnes Doctores.

57. Caeterum haec conditio leviter duntaxat obligat, potestque facile iusta causa intervenire, saltem in Officio privato, Horas transponendi: ut si quis ab amico, vel Superiore, invitatur ad recitandam secum Primam, cum necdum recitaverit Matutinum, potest hoc postea recitare. Item accedens ad Chorum potest cum Choro pergere, & Horas necdum lectas, vel ex oblivione dilatas postea dicere. Similiter ferius intrans Chorum, parte Horae jam inchoata, potest cum Choro pergere, & post expletum Officium partem illam supplere; prout passim tradunt, atque exemplificant Doctores.

Causa licite
invertendi
ordinem
Horarum.

58. CONCL. VI. Quod ad Qualitatem attinet, qualitas in Divino Officio attenditur inprimis ex eo, quod recitetur Breviarium approbatum ab Ecclesia, quale est solum Breviarium Romanum novum iussu B. Pij V. editum: illis tamen Ordinibus, Monasterijs, locisque exceptis, quos ab ipsa prima institutione a Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, quae, vel ipsa institutio ducentos annos correctionem Breviarii novi, factam anno 1568. per B. Pium V. antecessit, alijs certis Breviarijs usos fuisse contiterit; quibus inveteratum illud jus dicendi, & psallendi suum Officium, praefatus Pontifex non ademit. Ita Bulla dicti Pontificis Breviario Romano praefixa.

Qualitas in
Divino Of-
ficio, quae
servanda?

Quo Bre-
viario uten-
dam?

59. Quaeseres autem, an recitans Horas Canonicas ex Breviario alieno, sed approbato consuetudine ducentorum annorum, peccet mortaliter? Affirmant multi, negat Sylvester *q. Hora. quest. 72.* Melius tamen dicitur cum Reginaldo *lib. 18. num. 170.* non esse peccatum, si id fiat uno vel altero die iusta de causa, v. g. iuvando in recitando infirmum, aut Praelatum defessum, vel ob repentiam necessitatem studendi, ac huiusmodi.

Recitans
Horas ex
Breviario
alieno, an
peccet mor-
taliter?

60. CONCL. VII. Qualitas Officij Divini ulterius attenditur penes hoc, ut recitetur Breviarium Romanum non commutando Officium unius diei cum altero. Unde peccat mortaliter, qui data opera, recitat aliud Officium notabiliter brevius, quam sit Officium cadens & ordinatum pro tali die. Ita Sannig *dist. 2. de Horis Canon. quest. 3. n. 3.* Herincx *disp. 2. de Horis Canon. quest. 3. num. 18.* cum communi. Ratio est: quia alioquin citra peccatum mortale posset quotidie recitari Officium Paschale; quod est contra communem Doctorum, & Decretum Alexandri VII. qui anno 1666. inter alias propositiones etiam sequentem, ordine 34.

Non com-
mutandum
Officium
unius diei
in aliud;
alioquin
peccatur, &
quomodo?

Uu 2 dam-

340 *Tract. VI. De Horis Canonicis, Juramento, & Voto. Distinct. I.*
damnavit : *In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto.* Accedit alia ratio : quia hoc modo omittitur magna & notabilis pars Officij diei, & quidem contra ordinationem Ecclesie sine iusta causa ; ergo est peccatum mortale.

Quid, si
aliud Offi-
cium sit æ-
quivalens,
aut interve-
niat causa?

61. Dicitur, *qui datâ operâ, & sine iusta causa, recitat aliud Officium notabiliter brevius, peccat mortaliter.* Nam secus dicendum est, si quis aliud Officium recitet æquivalens Officio occurrenti, vel si ex inadvertentia, aut ob aliam rationabilem causam recitet etiam aliquantulum minus. Ratio est : quia talis partim satisfacit substantiæ præcepti recitando septem Horas Canonicas ; partim non censetur Ecclesiam notabiliter defraudare, aut saltem non advertenter ac deliberatè ; ergo. Hinc

Utrum er-
ror, aut in-
consideran-
tia.

62. Inferitur I. Si quis Officium vel ex toto, vel ex parte, per errorem aut inconsiderantiam mutavit, recitando aliud, eum non teneri ad repetitionem Horarum jam lectarum, etsi eas repetere ad servandam debitam qualitatem Officij Divini, utique sit laudabilius. Ratio est : quia is præcepto Ecclesie jam satisfecit : neque Ecclesia præsumitur velle ad duo Officia atringere, eum præsertim, qui sine culpa est.

Corollarium.

63. Inferitur II. cum Herincx *loc. cit. num. 19.* Lugone, Tamburino, aliisque, quos refert, & sequitur Gobat *tract. 5. Theol. Exper. num. 642.* quando incepisti per inadvertentiam recitare Officium non præscriptum, & recitato jam Matutino primùm advertis errorem, si nolis ab initio repetere, posse te pergere corrigendo ex tunc errorem, ac recitando Officium præscriptum illius diei quoad reliquas Horas : quidquid contradicat Caramuel *in Theol. Regul. disp. 110.* ubi asserit, te fore obligatum ad peragendum in tuo errore, ne alioquin confles tale Officium, quale non reperitur in toto Breviario.

quid agen-
dum, si quis
hodie legit
Officium,
aut Lectio-
nes diei
crastinæ?

64. Quæres, si quis hodie legisset Officium crastinum, aut Lectiones Scripturæ diei crastinæ assignatas, ex inadvertentia, quid erit crastinâ die recitandum ? Resp. cum Lugone *Lib. 5. Respons. Moral. dub. 8.* Herincx *loc. cit. num. 20.* Sannig *quest. 3. num. 5.* & alijs, recitandum rursus esse Officium crastinum. Ratio est : quia pro tali die est præceptum obligans de persolvendo isto Officio, cui heri, cum tempus præcepti necdum curreret, non fuit satisfactum. Fateor, quòd Gobat *loc. cit. n. 640.* nonnullos Doctores, ac rationes, in oppositum adducat ; verùm & ipse potius huic sententiæ insistendum existimat.

65. Quòd

65. Quòd si quis per errorem, vel oblivionem, omisit hodie recitare de Festo novem Lectionum Sancti occurrentis, illud vel eo anno penitus ipsi erit omittendum, ut probabilius censet Gobat loc. cit. n. 638. vel poterit primâ die non impedirà recitari, ut alij existimant.

Aut omisit hodie recitare de Festo occurrente?

QUÆSTIO VI.

De Loco & Tempore, quibus persolvendæ sunt Horæ Canonicæ.

66. **E**xplicatis prioribus quinque conditionibus, ad studiosam & devotam recitationem Officij Divini requisitis, nempe Attentione, Integritate, Continuatione, Ordine & Qualitate, pergendum ad alias duas, nimirum ad Locum & Tempus, quo illud recitari possit. ac debeat. Hinc fit

Ratio ordinis,

67. **CONCL. I.** Quantum attinet ad Locum, illi qui ad Chorum deputati non sunt, possunt ubique Officium Divinum recitare, dummodò non recitent in loco indecenti, aut ubi attentio impediri possit. Ita communis; & ratio est clara: quia nullo Jus reperitur, quo quis Choro non obligatus, teneatur Divinum Officium in certo loco recitare. Unde satisfacit præcepto, si Officium recitetur itando, si sedendo, si ambulando, si domi, si in vinea, &c. Dummodò recitetur studiosè pariter ac devotè (modo hactenus explicato) simulque non in loco indecenti; hoc enim esset contra debitam reverentiam.

Extra Chorum, ubi possit recitari Officium Divinum?

68. **CONCL. II.** Canonici tenentur recitare Divinum Officium in sua Ecclesia, juxta institutionem Beneficij; nisi aliò cogat necessitas, aut permittat longæva consuetudo, vel Fundatoris institutio. Ita communis. Ratio est: quia Canonici tenentur satisfacere intentioni Fundatorum; simulque in *Clem. 1. de Cæleb. Missar.* injungitur Canonicis onus canendi Horas Canonicas in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis. Accedit, quòd Beneficium datur propter officium, atque ut inserviat Ecclesiæ, c. *ult. de Rescript. in. 6.*

Canonici tenentur recitare Officium in Choro,

69. Additur notanter, nisi aliò cogat necessitas, aut permittat consuetudo &c. Nam imprimis necessitas non habet legem: unde *cap. 4. de Reg. juris* dicitur: *Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum*: ut si quis sit infirmus, aut justâ de causâ absens. Insuper

Nisi adsit necessitas, consuetudo vel instructio specialis,

super consuetudo cujushbet Ecclesie, atque Fundatoris institutio, circa hoc benè sunt attendendæ, ac juxta eas major vel minor obligatio Canonorum assistendi Choro colligenda. Quomodo autem Religiosi sint Choro astricti, dictum est supra *num. 21.*

Quo tempore recitandæ Horæ in- & extra Chorum?

70. CONCL. III. Loquendo tandem de Tempore, in publico Officio Chori servanda est consuetudo recepta cujushbet Ecclesie: in privata verò recitatione Horarum Canoniarum, etsi laudabilissimum sit singulas Horas suis temporibus orare, nihilominus ad vitandum peccatum mortale sufficit, ut recitentur eo intervallo, quod est inter medium noctis præcedentis & sequentis. Ita omnes Doctores. Unde qui intra hoc tempus recitat, satisfacit substantiæ præcepti, nec peccat mortaliter, etiamsi omnes Horas absolvat manè post mediam noctem, aut primum Vesperis ante aliam mediam noctem: quamvis sit peccatum veniale, si id fiat absque causa rationabili, aut aliàs Horæ ultra debitum tempus sine causa differantur.

Matutinum & Laudes possunt pridie vespere recitari.

Sed circa horam variant Doctores.

71. CONCL. IV. Nihilominus ex recepta Ecclesie consuetudine licitum est recitare Matutinum, & Laudes sequentis diei, pridie ad vespere, nempe post tempus Vesperarum & Completorii circa horam quartam pomeridianam. Ita communis: nam consuetudo derogat rigori Juris positivi, *o. ult. de Consuet. per. n. 679.* allegat plures Doctores, qui docent, quòd is non peccet mortaliter, qui incipit statim horam secundam post meridiem. Et licet citatus Author id solum admittat justam causam urgente, ut si v. g. forent excipiendæ Confessiones ab hora tertia usque ad coenam; alij verò, ac præsertim Escobar *tract. 5. Exam. 6. n. 60.* talem damnant peccati mortalis: idem tamen Escobar culpæ venialis duntaxat reum censet inchoantem citra justam causam mediâ tertiâ; nullius, qui tertiâ.

Horæ Minores ac Vesperæ quo tempore recitandæ?

72. Cæterum Horæ Minores non possunt dici pridie, sed solum post mediam noctem diei occurrentis: possunt tamen omnes usque ad Vesperas exclusivè, ob causam honestam vel utilem, v. g. ob maiorem devotionem, majorem commoditatem studendi, ob iter inchoandum, vel alias hujusmodi causas, recitari manè. Ut autem Vesperæ possint manè dici extra tempus Quadragesimæ, requiritur paulò major causa, ut tenet cit. Gobat *n. 682.* asserens eum peccaturum venialiter, qui ante meridiem recitat Vesperas, & completorium, absque rationabili causa.

73. Porrò Rubrica illa Breviarij, quæ in Quadragesima vult Vesperas dici ante prandium, solum Chorum obligat; uti notat Tobias Lohner *Instruct. 2. part. 4. §. 10. quaest. 3.* post Gobat *loc. cit. n. 688.* dicentem, fas quidem esse in Quadragesima, Vesperas dicere ante prandium privatè, at non esse necesse.

74. Quæres, an præceptum recitandi adimpleat is, qui incipit hodiernum Officium recitare paulò ante mediam noctem diei sequentis, utputà mediâ duodecimâ, si id ipsum absque interruptione prosequatur post mediam noctem? Affirmat Leander *Quaest. Moral. part. 1. & in ord. 6. tract. 8. disp. 4. quaest. 109.* Ratio esse potest: quia præceptum celebrandi Missam inter auroram & meridiem, servatur incipiendo Missam paulò ante meridiem, etsi pars eius absolvetur primùm post meridiem, uti tenent Doctores passim; ergo à pari idem dicendum in proposito. Cæterum Gobat *loc. cit. n. 686.* hanc Leandri sententiam ex professo rejicit, utpote repugnantem communi iudicio & praxi omnium Superiorum, Confessariorum, & aliorum Doctorum. Illud certum est, quòd quis noctu recitans totum Officium, non possit pro duobus diebus satisfacere: nam Alexander VII. sequentem propositionem, ordine 35. iure damnavit: *Unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto, pro die præsentis, & crastino.* Hinc tenendum oppositum.

75. Quæres ulteriùs, an sit peccatum mortale, celebrare Missam ante recitatum Matutinum? Resp. negativè, cum Lessio *lib. 2. de just. & jure, c. 37. num. 81.* quidquid pro- & contrà disputent Doctores apud Barbosam *part. 2. de off. & pot. Episc. alleg. 24. n. 15.* ubi viginti Authores citat, dicentes, esse peccatum mortale, sine rationabili causa celebrare Missam nondum dicto Matutino; & triginta octo alios, qui negant, id esse peccatum mortale. Ratio horum est: quia nihil in jure de hoc præceptum reperitur, neque consuetudo contraria sub tam gravi obligatione est recepta. Nec obstant Rubricæ Missalis, *Tit. De preparat. Sacerd. celebraturi.* ubi dicunt Missam esse celebrandam *saltem Matutino cum laudibus absoluto.* Nam cum nullum verbum præcepti contineant, tam gravem obligationem non censentur inducere. Imò Gobat *loc. cit. n. 687.* etsi velit non esse absque causa rationabili practicandam mitiorem sententiam, eò quòd recitatio Matutini sit optima præparatio ad Sacrum, ne venialem quidem culpam per se loquendo hinc intervenire censet.

QUÆ.

Q U Æ S T I O VII.

De causis excusantibus à recitatione Horarum Canoniarum.

Oblivio in-
culcata ex-
cusat à re-
citatione
Horarum.

76. **C**ONCL. I. Prima causa excusans ab Officio Divino, est naturalis, seu inculcata oblivio recitandi unam, vel plures Horas: unde qui ex oblivione inculpabili eas omittit, non peccat. Ita certa, & communis. Notat tamen Herincx *disp. 2. de Horis Canon. n. 46.* quòd, si quis advertat, id sibi frequenter contingere, dum statis temporibus non persolvit, omni culpam non vacet; tenebitur enim postmodum meliorem circa hoc attentionem habere. Si verò dubitet, an recitaverit, stat possit de Psalmo aliquo in Hora certò recitata incluso: tunc enim præsumitur, Psalmum illum cum reliqua materia cohærenter esse recitatum, quamquàm ob naturalem inadvertentiam, uti sæpè fit, memoriam subterfugiat.

Quid in du-
bio de reci-
tatione?

Gravis in-
firmitas cri-
am excusat.

77. **C**ONCL. II. Altera causa excusans ab Officio Canonico, est gravis infirmitas; id est, talis, ut sine magna difficultate, vel corporis periculo, Horarum preces recitari non posse videantur. Ita rursus communis; & desumitur ex *c. Clericus vitam. dist. 91.* In dubio tamen aut Confessarius erit consulendus, vel prudentis & probi Medici judicio acquiescendum: tamen enim Medicus (sicut & Confessarius) in lege recitandi Horas Canonicas, vel etiam jejunii, dispensare nequeat; potest tamen infirmum dubio liberare, atque secundum præsentis circumstantias declarare, justam excusationis causam ipsum hic & nunc habere.

Quid in du-
bio?

Aut si infir-
mitas est le-
vior?

78. Dicitur notanter in conclusione. *gravis infirmitas, &c.* Si quidem communiter notant Doctores, nonnullas esse corporis ægrotudines, quæ Clericos ab eo onere non liberant: vel quia sunt leviores, quales ferè sunt capitis, pectoris aut stomachi dolores, ut exemplificat Azorius *cit. lib. 10. cap. 13.* Vel quia ad tempus tantum justam excusationem afferunt, qualis solet esse febris quartana, aut tertiana levis non multum vexans, quæ proinde eo communiter non excusat ægrotum à recitando Officio; quia plerumque tempus à morbo liberum relinquit, quod ad orandum

dum eligi possit, saltem anteposendo vel postponendo, ut notant Abbas Innocentius, Layman.

79. Et quamvis nonnulli apud Gobat tract. 5. Theol. Expe-
tim. n. 711. negare videantur, quòd teneatur quis prævenire
tempus, si sciat, postmodum se impediendum ex impedimento
involuntario (secus juxta omnes, si quis spontè poneret tale
impedimentum) quia v. g. paroxisus febrilis impedit tem-
pus Vesperarum: nihilominus timorati quique non facile inter-
mittent Officium Divinum, si poterunt prævenire. Quinimo
juxta communiorè, & probabiliorem sententiam, ad hoc te-
nentur; cum obligatio recitandi Divinum Officium sit annexa
substantialiter toti diei, & accidentaliter solum determinatis ho-
ris ipsius.

An prævi-
dens impe-
dimentum
futurum,
teneatur
prævenire
recitando
Horas?

80. Quæres, an qui morbi causâ Divinum Officium persol-
vere nequit, teneatur saltem alium audire illud recitantem?
Affirmant nonnulli, ejusmodi ægrotum debere alium recitan-
tem audire; quoties commodè possit audire, & non recitare.
Constansten est aliorum opinio, ægrotum eâ lege minimè
teneri: neque enim ullus exstat Canon, quo id præcipitur; ne-
que ratio, quæ id convincit. Azotius loc. cit. quest. 3. Navarrus
& alij.

An morbi
causâ impe-
ditus, tenea-
tur audire
alium reci-
tantem?

81. CONCL. III. Insuper gravis & repentina occupatio,
quæ sine scandalo, aut notabili detrimento proprio, vel alieno,
omitti aut differri nequit, cum ea autem Officij Divini recitatio
moraliter loquendo consistere nequit, excusat à recitatione Ho-
rarum Canonicarum. Ita Layman, Navarrus, alijque passim.
Exempla sunt: si populi tumultus subito exortus sedandus sit: si
in Sacra v. g. Hebdomada non solum Confessiones, magno pœ-
nitentium concursu Sacerdoti excipiendæ sint, sed etiam Con-
ditiones ad populum eidem habendæ, &c. Quando tamen tali
casu preces Horaræ intra eundem diem naturalem sine magna
difficultate anteponi, vel postponi possunt, id fieri debebit, prout
notant ijdem Auctores.

Occupatio
gravis eti-
am excusare
potest, quæ?

82. CONCL. IV. Impotentia quoque, qualis est in cæco,
aut in eo, qui Breviarium in itinere amisit, neque aliud acquirere
potest, excusat ab obligatione sæpè dictæ recitationis. Ratio est:
quia nemo potest ad impossibile obligari, c. 6. de Reg. juris in 6. Verum
nihilominus est, eum, qui spontè Breviarium v. g. in mare pro-
jicit, unde pluribus diebus Horas recitare non possit, peccatu-
rum moraliter per talem Breviarij projectionem. Ratio est

Impotentia
quoque excu-
satur.

(c) *Tract.*
1. Dist. 1.
n. 20. &
seq.

An qui non
potest reci-
tare totum
Officium,
teneatur re-
citare par-
tem, quam
potest?

clara: quia per ejus abiectionem voluntariam (si non urgeat aliqua necessitas illud abjiciendi) per se & proximè impedimentum voluntariè apponit, quò minus possit sequentibus diebus Divinum Officium persolvere, cujus proinde omisio eidem in causa censetur fuisse voluntaria, ut alibi (c) dictum.

83. Quæres autem occasione hujus, & præcedentis Conclusionis, an infirmus, vel aliàs legitimè impeditus, qui non potest totum Officium recitare, teneatur saltem partem recitare, quam potest? Negârunt olim non pauci Doctores; eorum tamen sententia amplius sustineri nequit, cum Innocentius XI. sequentem inter alias Propositionem ordine 54. damnaverit: *Quis non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil teneatur, quia major pars trahit ad se minorem.* Hac igitur relicta propositione responderetur, affirmativam sententiam esse tenendam: unde si indubitatum sit, te integram aliquam Horam, puta Tertiam vel Vesperas, commodè recitare posse, licet alias Horas non possis, teneris illam recitare. Ita Layman *loc. cit. n. 2.* Suarez *l. 4. de Horis, c. 28.* Mastrius *disp. 14. Theol. Moral. n. 57.* fuitque hæc sententia ante Decretum Innocentij XI. jam inter Doctores communior & probabilior, eò quòd quælibet Hora per se sit Canonica oratio, a reliquis Officij partibus distincta.

An qui solus
recitare ne-
quit, teneatur
adhibere
socium?

84. An autem, qui Horas Canonicas ob supervenientem cæcitatem, aut aliud impedimentum, recitare solus non potest, sed cum socio, teneatur eum sibi adsciscere, variant Doctores. Et quidem nonnulli affirmant, negant verò Lessius, Henriquez, & alij, quos allegat Bonacina *disp. 1. q. 6. punct. 2. num. 8.* Ceteri respondent sub distinctione, & affirmant, illum duntaxat teneri adhibere socium, qui vel antea consueverat adhibere, vel potest ipsum commodè habere: aliàs verò non teneri, etiam si consulendum ei sit, ut sibi ad tam pium opus socium, quoad potest, procuret.

Legitima
dispensatio
etiam excu-
sat à recita-
tione Hora-
rum.

(d) *Con-*
formiter
distis n. 7.
& seq.

85. CONCL. V. Præter causas hactenus enumeratas, & magis frequentes, insuper excusat legitima dispensatio. Ita Doctores passim. Et imprimis dispensationem Summi Pontificis, etiam sine causa concessam, excusare à recitatione Divini Officij, concedunt omnes illi, quicumque (d) Horas Canonicas Jure duntaxat humano Ecclesiastico præceptas esse asserunt. Negant autem Abbas *cap. 1. de Celebrat. Missar.* & alij, qui volunt Jure Divino teneri Clericos ad septem Horas Canonicas; quamvis (subjungit Abbas) quia ista determinatio, seu distinctio Offi-

Officij Divini, est de Jure positivo, licitè Papa dispensare valeat circa ejus mutationem. An autem, & quomodo etiam Episcopus, vel Superior Regularis, possit cum suis subditis ex causa gravi & justa dispensare circa recitationem Officij Divini, futius explicant Doctores.

86. CONCL. VI. Tandem à recitatione Horarum Canoniarum potest excusare metus gravis: sicut accidit in casu, quando Clericus transiturus est per latrones, vel loca Hæreticorum, aut Infidelium, cum periculo gravi, ita ut si deprehenderetur, incertum ac evidens vitæ periculum aut alia gravia incommoda deventurè. Ita communis; & ratio clara est: quia cum tanto periculo leges Ecclesiasticæ non obligant, prout alibi (e) dictum.

Item & metus gravis.

(e) Tract. 2. Dist. 2. n. 25. & seqq.

87. Pro complemento hujus materiæ, Quæres I. An qui per se ipsum non potest ex justa causa recitare Horas, teneatur eas recitare per alium? Resp. cum Doctoribus communiter, negativè: quia ex nullo jure constat talis obligatio recitandi per alium, si quis per se ipsum non potest. Accedit, quòd obligatio recitandi Divinum Officium sit personalis, cui proinde per alium satisfieri nequit. Hinc Alexander VII. sequentem inter alias damnavit Propositionem, ordine 21. *Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit sua obligationi, si officium per alium recitat.*

An qui non potest per seipsum, teneatur recitare per alium?

88. Quæres II. Num talis teneatur Officium omissum alio die recompensare? Resp. iterum negativè. Ratio est: quia onus persolvendi Officium est affixum diei; obligatio autem affixa diei transit cum ipso die, nec potest eidem altero die satisfieri: prout in simili sine justa causa negligens audire Missam die Festo, non satisfacit præcepto Ecclesiæ, si Missam audiat sequenti die feriali.

An quis Officium omissum teneatur recompensare alio die?

89. Sunt quidem aliqui Doctores: nempe Filiucius tract. 23. cap. 10. n. 307. Major, Paludanus, Ledesma, Molfesius, alique, quos refert Bonacina quest. 5. punct. 2. n. 5. asserentes, Beneficia omissum, liberari ab onere restitutionis: quorum ratio est; quia talis rependit æquale recitando alio die, sicque facit restitutionem in spiritualibus. Opposita tamen sententia, quam tenet Caramuel resol. 24. & communior aliorum, quàm que probabiliorem censet Bonacina ibidem, negat, talem liberari ab onere restitutionis fructuum pro rata omissionis Breviarii. Ratio est: quia obstat præceptum Concilii Lateranensis sub Leone X &

Et an Beneficiarius supplens alio die, liberetur ab onere restitutionis fructuum?

Constitutio B. Pij V. injungentis restitutionem fructuum pro rata omissionis Officij, utpote *quos non fecit suos*, ut loquitur Pontifex in Constitutione *num. 31.* allegata; ergo tenetur hosce restituere, tanquam non suos.

Quid, si ille Beneficiarius sit pauper?

90. Illud tamen rectè admonet Navarrus *cap. 7. de Hor. Can. n. 34.* ac sequitur Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 5. n. 1.* cum alijs; si ipsemet Beneficiarius pauper sit, fructus restituendos pro rata omissionis Divini Officij, eidem per modum elemosynæ applicari posse. Tamen consultum erit hoc casu, si Confessarius aliam similem satisfactionem imperet, puta ut oret, vel sacrificet pro defuncto Fundatore; aut, si malit, Officium neglectum suppleat: & sic fructus pro rata neglecti Officij eidem per modum elemosynæ applicari sinantur.

An Beneficiarius ex justa causa non recitans, teneatur restituere fructus?

91. Quæres ultimò, an Beneficiarius, qui ex justa causa mittit recitare Horas Canonicas, teneatur restituere fructus Beneficij pro rata omissionis? Resp. negativè: idque constat ex citata Constitutione B. Pij V. qua Beneficij non recitantes Horas post primos sex menses *cessante legitimo impedimento* obligantur ad restitutionem fructuum; ergo, qui ob legitimum impedimentum non recitant, hoc ipso nihil tenentur restituere: nam *exceptio firmat regulam in oppositum*, juxta vulgatum Canonistarum dictum, atque desumitur ex *l. Quæstum. §. denique. ff. De fundo instructo*, junctâ Glosâ *¶. Non potest non videri*,

DISTINCTIO II.

De Juramento,

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Juramentum?

Juramentum debite factum est bonum.

1. **N**omine *Juramenti* in proposito intelligitur actus Religionis, quo quis Deum in testem adhibet ad confirmationem eorum, quæ affirmat vel promittit; eaque ratione profitetur, Divinam veritatem esse indefectibilem. Neque enim Juramentum debite factum ex se est malum, sed potius actus Religionis; unde Deuter. 6. dicitur; *Dominum Deum tuum*

num timebis, ac per nomen illius jurabis. Sed hoc intelligendum est de Juramento debite facto, siue quando juratur in veritate, iudicio, atque iustitia, prout requiritur Jerem. cap. 4. & Quaest. seq. amplius dicitur. Quia Juramentum non est de genere eorum bonorum, quae per se bona sunt, & frequentanda; ut est Oratio, Eleemosyna, & huiusmodi; sed quae bona sunt duntaxat supposita necessitate, seu causa rationabili. Et de tali loquendo, fit

2. CONCL. I. Juramentum recte definitur, dicendo: Juramentum est invocatio Divini Numinis in testimonium alicuius rei. Ita D. Augustinus, de Serm. Dom. in monte, cap. 17. & alij. Ratio est: quia finis immediatus usus Juramenti est confirmatio rei dubiae, seu controversae; juxta illud Hebrae. cap. 6. Omnis controversia finis ad confirmationem est juramentum: quo videlicet aliquid affirmamus, vel promittimus sub obtestatione Divini Numinis, ejusque testimonij invocatione.

3. CONCL. II. Inter varias Juramenti divisiones praecipua est illa, qua Juramentum dividitur in assertorium, & promissorium. Ita Scotus in 3. dist. 39. quaest. un. & alij communiter. Ratio est: quia aut Juramentum fit ad fidem veritatis narratae adstruendam illi, qui audit; aut fit ad promissionem firmandam, qua alteri vel sponte, vel ex ejus impulsu quidpiam promittimus: Atqui prius Juramentum est assertorium, posterius promissorium; ergo. Itaque

4. Juramentum assertorium est, quo simpliciter sine alia promissione aliquid affirmamus, vel negamus. Juramentum promissorium dicitur, quod ad confirmationem promissionis, pollicitationis, aut alterius contractus, seu pacti corroboracionem adjicitur. Et ad hoc Juramentum promissorium (ut notat Engel sit. De Jurejurando, num. 6.) duplex requiritur veritas: una intentionis, seu veritas dicti, qua jurans verum existimat esse id, de quo jurat. Et altera executionis, seu veritas facti, qua quis in animo habet servare illud, quod promittit, suoque tempore servat.

5. CONCL. III. Juramentum tum assertorium, tum promissorium ulterius dividitur in simplex, & solemne. Simplex dicitur omne illud, quod solemne non est. Solemne Juramentum est, quod per certam verborum formulam, vel corporalem alicujus rei, v. g. Sancti Evangelij attactum, perficitur coram Superiori, ut majorem auctoritatem aestimationemque habeat: quale

quale potissimum solet fieri in Judicijs, in professione Fidei, fidelitatis, in homagijs, & hujusmodi.

Juramen-
tum per
simplicem
Dei conte-
stationem,
& per exe-
crationem.

6. Rursus Juramentum aliud est per simplicem Dei con-
stationem; aliud verò per execrationem (quod & *Juramentum exe-
cratorium* appellatur) & fit, cum jurans sibi ipsi, vel alteri sibi
charo, mali quidpiam à Deo falsitatis vindice imprecatur, nisi
verum sit, quod asserit, aut promittit. Porro *Juramentum per sim-
plicem conestationem Dei* censetur esse omne id, quod fit absque tali
execratione. Sed occasione præmissorum,

Juramen-
tum an sit,
Per fidem
meam, &c.

7. Quæres I. An Juramentum censeri debeat, si quis per
fidem suam, aut honorem Sacerdotalem, vel Nobilitatis suæ, ali-
quid affirmet, vel promittat? Resp. cum Engel tit. *De Jurejur.*
n. 3. Lessio lib. 2. de just. & jure, cap. 42. n. 4. & alijs, hujusmodi inter-
positionem fidei factam hâc formulâ, *Per fidem meam, Fide boni
Sacerdotis*, & hujusmodi, non continere Juramentum proprie
dictum. Ratio est: quia per illa verba Deus non vocatur in te-
stimonium, sed proferens tantum indicat, se omnino delibera-
tum, ac memorem fidei, conscientiæ, & statûs sui loqui. Quòd
si tamen aliquis per Fidem Christianam seu Catholicam, aut per
S. Evangelium rem promitteret, sive confirmaret, pro Jura-
mento haberi deberet: quia censetur Authorem Fidei in te-
stem statuere.

Quid pro
foro exter-
no?

8. Notant tamen Doctores, hujusmodi interpositionem fi-
dei, quam faciunt Ecclesiastici sub honore Sacerdotali aut Reli-
gionis, item Personæ Illustres sub honore suæ Dignitatis, Nobi-
litis &c. in Foro externo Juramenti loco acceptari, maximè
in causis minoribus, in quibus non decet Ecclesiasticos jurare.
Quinimò Reges, & Principes non facile aliorum more jurare so-
lent, sed loco Juramenti, in fide, seu per fidem Principis promit-
tere. *Layman lib. 4. tract. 3. cap. 2. num. 3.*

Aliæ juran-
di formæ
examinan-
tes.

9. Quæres II. Quid sentiendum de alijs quibusdam jurandi
formulis? Resp. inprimis certum est, hanc esse veram eamque
expressam Juramenti formam: *Juro per Deum: Per Deum ita est:
Deum testem invoco: Deus mihi testis esto.* Quia hujusmodi formulæ
expressam invocationem Divini testimonij in se continent: un-
de si adsit animus seu intentio jurandi, certum est, habere ra-
tionem juramenti.

10. Quòd si quis per simplicem assertionem hujusmodi verba
proferat: *Coram Deo hæc dico: Deus scit, me verum dicere: Deus videt, ita
esse, &c.* non erit Juramentum: quia Juramentum debet in se con-
tinere

tinere non meram assertionem, sed etiam invocationem Divini testimonij, saltem virtuale. Verum in his, & alijs hujusmodi jurandi formulis, spectanda est vel maximè intentio loquentis: qua de causa hujusmodi dicta quandoq; ut juramenta usurpantur; ut videre est apud S. Paulum 1. ad Timoth. 5. *Testificor coram Deo.* Ad Galat. 1. *Coram Deo, quia non mentior.* Ad Rom. 1. *Testis mihi est Deus:* quibus verbis Apoitolus jurasse existimatur. Econtra multi jurant ex ira, qui non intendunt propriè jurare, sed potius imprecari malum, vel patefacere iram. ut observat Lessius cap. 42. num. 7. Unde & huc applicandum illud jam citatum dictum D. Thomæ 2. 2. q. 73. art. 2. *Peccata verborum maxime sunt ex intentione dicentis dijudicanda.*

II. Quæres III. Utrùm isthæc formula, *Volo dictum meum esse juramentum* (vulgò, *Wuff mein Wyl*) veram Juramenti rationem habeat? Resp. I. In Foro externo, seu judiciali, talia verba prolata ad petitionem Judicis exigentis, ut quis juratus annuat, censentur juramentum. Layman loc. cit. num. 1. post Sanchez lib. 3. in Decalog. cap. 2. num. 4. Resp. II. Verba illa, *Wuff mein Wyl* / vulgari sermone plerumque Juramentum continent, si deliberatè proferuntur. Ratio est: quia ad jurandum satis est, velle verba usurpare in sensu à jurantibus communiter usurpato: atqui hæc formula, juxta consuetudinem Germanorum, pro juramento usurpari solet; ergo tale præsumendum est, nisi de alia usurpantis intentione constet.

Q U Æ S T I O II.

De conditionibus ad Juramentum requisitis.

12. CONCL. I. Certum est, atque ab omnibus concessum, ut Juramentum sit licitum, & opus bonum, actusque virtutis Religionis, tres requiri conditiones, tanquam comites ejus, nempe Veritatem, Judicium, & Justitiam; juxta illud Jerem. 4. *Jurabis, vivit Dominus, in veritate, judicio, & justitia.* Veritas in eo consistit, ut veracissimi Numinis testimonium non adducatur in testimonium falsi, seu mendacij. Justitia consistit in eo, ut æquissimi Numinis testimonium non adducatur in confirmationem dicti, aut rei iniquæ, & peccato obnoxie. Judicium, seu judicij discretio in eo, ut cum prudenti intellectu confide-

sideratione, ac piâ & reverenti voluntatis affectione, non sine necessitate, aut magnâ utilitatē jureretur.

Quale peccatum, si desit iudicium in iuramento?

13. CONCL. II. Quantum attinet ad ultimam Juramenti conditionem, quæ est *Judicium*, conveniunt Doctores, si desit duntaxat iudicium (id est, si sine iusta causa, & imprudenter jureretur, quod verum est) ordinariè non esse, nisi peccatum veniale. Ratio est: quia tunc non laret gravis irreverentia; cum Deus adhuc adducatur in testimonium rei veræ, licet sine iusta causa, & sic imprudenter. Verùm occasione hujus

Consuetudo incautè jurandi, quale peccatum?

14. Quæres, quale peccatum sit consuetudo incautè jurandi? Resp. I. Consuetudo jurandi indiscriminatim verum & falsum, etiã cum advertentia, quamdiu voluntaria est, constituit hominem in statu peccati mortalis. Ita Herincx *part. 3. disp. 6. q. 2. n. 15.* & alij. Ratio est: quia ex vi illius consuetudinis, est homo in maximo periculo perjurij committendi; juxta quod *Ecclesiastici cap. 23.* dicitur: *Vir multum jurans implebitur iniquitate.* Adicitur tamen, *quamdiu voluntaria est*: quia si homini dicta consuetudo efficaciter displiceat, vi illius displicentiæ, & propositi eam deponendi, interruptitur consuetudo.

Quid de consuetudine jurandi sine iusta causa?

15. Resp. II. Si consuetudo sit tantum jurandi sine iusta causa, & imprudenter, ea quidem non constituit hominem in statu damnationis, est tamen omnino dissuadenda. Ratio est: Tum quia sine iusta causa jurare, ad minus est peccatum veniale. Tum quia Juramentum à Christo citra necessitatem prorsus reprehenditur, *Matth. 5. Ego autem dico vobis, non jurare omnino &c. Si autem sermo vester, est, est: non, non: quod autem his abundantius est, à malo est.* Intellige, si non subsit iusta causa, seu necessitas jurandi. Unde *Ecclesiastici 23.* dicitur: *Jurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa, cum concordantijs.*

Iustitia; quomodo requiratur ad iuramentum?

16. CONCL. III. Quantum attinet ad alteram Juramenti conditionem, quæ est *Iustitia* (id est, ut res, de qua juratur, sit res honesta, iusta, nulloque peccato obnoxia) multiplex opus est distinctione. Et quidem imprimis distinguendum inter iuramentum assertorium, & promissorium: atque loquendo de iuramento assertorio, facto circa rem injustam, vel peccatum alterius, illud regulariter est peccatum duntaxat veniale, si veritas subsit. Herincx *loc. cit. n. 13.* & communis. Dicitur, *regulariter*: quia videtur mortale, si iuramentum assumatur ut instrumentum peccati, puta si per iuramentum confirmetur gravis detractio infamatoria Proximi: e contra verò, si quis in iudicio

dicio legitime interrogatus, sub Juramento testificetur de peccato Rei, nullum erit peccatum. Quod si vero Juramentum sit promissorium, ad dijudicandam ejus malitiam, vel etiam obligationem, multipliciter rursus erit distinguendum, praesertim an opus illud, super quo cadit Juramentum promissorium, sit bonum, indifferens, vel malum; atque, an adfuerit ex parte jurantis sufficiens deliberatio, simulque animus id exequendi, nec ne. Hinc sic

17. CONCL. IV. Quodocunque Juramentum promissorium deliberate fit, sive super re bona, sive mala, aut indifferenti, sine animo exequendi, committitur perjurium. Ita communis. Quia Deus deliberate (secus, si id fiat ex inadvertentia) ad ducitur in testimonium rei falsae; in quo formaliter consistit malitia perjurij.

Juramentum promissorium sine animo exequendi, est perjurium.

18. CONCL. V. Si Juramentum promissorium deliberate fiat circa rem malam animo illud exequendi, jam ratione illius affectus interni pravi erit peccatum mortale, vel veniale, pro gravitate operis exequendi; simulque Juramentum, quatenus est testificatio Dei super re illicita facienda, habebit distinctam malitiam, pro gravitate operis exequendi, nisi forte inadvertentia excuset. Ita Lessius cit. cap. 42. n. 18. & alij.

Si fiat circa rem malam, quale peccatum?

19. CONCL. VI. Juramentum de re illicita praestitum nullam parit obligationem. Ita communis, arg. cap. Quanto, de Jurejurando, ubi dicitur; quod Juramentum non fuit institutum, ut esset vinculum iniquitatis. Et reg. 58. Juris in 6. Non est obligatorium contra bonos mores praestitum juramentum. Hinc jurans, quod nolit inimico ignoscere, nullum proximo auxilium facere, & hujusmodi, ex tali juramento non obligatur: quia, ut dictum, Juramentum non potest esse vinculum iniquitatis.

Juramentum de re illicita non obligat.

20. CONCL. VII. Ex Juramento de faciendo opere indifferenti nulla quoque oritur obligatio; utputa si quis juret, festucam se levaturum, se barbam fricaturum &c. Ita communis. Ratio est: quia hujusmodi actiones non sunt fructuosae, quin potius impeditivae majoris boni. Veruntamen hoc intelligendum est, nisi alia causa, ex qua actiones ex teroquin indifferentes honestatem virtutis acquirant, adjiciatur: ut v. g. si jures, te aedes alicujus non ingressurum, cum tali meretrice non locuturum &c. causa vitandi peccati, jam ob hanc additam causam actio illa, vel potius omissio actionis, erit capax obligationis Juramenti, quamdiu periculum illud durat.

Item, si fiat Juramentum de faciendo opere indifferenti.

Corollaria.

21. Ex his patet resolutio illorum casuum quotidianorum; nempe de Patre jurante, se graves poenas repetiturum à filio; de Hera jurante, se non servaturam diutius hanc, aut illam ancillam; de Fratrem, vel Condiscipulo, se apud patrem vel magistrum accusaturum esse suum fratrem, vel condiscipulum; de Mercatore, se hanc mercem non viliori pretio venditurum, vel non majori empturum; de Aulico, se non priorem sessurum, non priorem ingressurum, &c. Nam imprimis, si tales serio jurant, nec tamen habent intentionem exequendi id, de quo faciendo jurant, delinquant mortaliter, juxta dicta *num. 17.* & amplius notat Gobat *tract. 11. Theol. Experim. n. 528.* quia tunc in tali Juramento deest veritas, atque Deus adducitur in testem falsitatis.

Alia notabilia Corollaria,

22. Nihilominus, ut idem Gobat notat, raro hujusmodi homines peccant mortaliter non faciendo postmodum id, quod serio jurarunt se facturos: ut quando Pater videt, filium alia ratione emendatum, vel maternis lamentis domum impletum iri, si cædatur filius albæ gallinæ, ac proinde minas remittat; quod etiam de cæteris dicendum. Ratio est: quia vel hujusmodi Juramenta non fiunt ex motivo Virtutis, sed ut frequenter contingere solet, ex impatientia, & proposito vindictæ; ac proinde non obligant, cum sint facta de re mala, nempe propter vindictam, aut iram suam complendam. Vel, & quidem non raro, fiunt de re indifferenti, v. g. non prius sedere, intrare, &c. Vel inutili: ut si corrigendus jam aliunde emendatus sit, neque correctione amplius indigeat. Vel non gravi; ut si pater juravit, se castigaturum puerum ita promeritum, & postea sine causa omittat; prout exemplificat Layman *cit. tract. 3. cap. 14. n. 6.* Aut certe solet frequenter intervenire una saltem ex quatuor illis conditionibus, quæ subintelliguntur in omni Juramento promissorio. Hinc sit

In omni juramento, & voto, quatuor conditiones subintelliguntur; quæ?

23. CONCL. VIII. In quolibet Juramento promissorio (imò & Voto) quamvis absolute factò, tacitæ quædam conditiones subintelliguntur. Ita desumitur ex *cap. Quemadmodum. junctâ Glosâ. v. Conditio. de Jurejur.* & notat Abbas *ibidem n. 8.* Pirhing *tit. De Jurejur. n. 119.* & communis. I. Conditio est, *Si potero*: quia ad impossibile nemo obligatur. II. *Salvo jure, & auctoritate Superioris*: quæ conditio desumitur tum ex c. *Ad nostram. 21. de Jurejur.* tum ex c. *Non est. de Voto, ibi: Non est voti dicendus transgressor, qui quod vovit, auctoritate Sedis Apostolicæ distu-*

distulit adimplere. III. conditio est: *Nisi is, in cuius gratiam & utilitatem juratum est, obligationem remittat*, sive expressè, sive tacitè: quia quilibet potest cedere juri suo, illudque remittere. Et tandem IV. est: *Dummodo res in eodem statu permanserit*; id est, notabilem mutationem non accipiat: quia notabilis mutatio quasi aliud objectum facit, ad quod verisimili præsumptione, jurantis, & promittentis intentio se non extendit.

24. Nec dicas. Juramentum sub conditione conceptum, est conditionale; ergo si in omni Juramento (imò & Voto) tacitè insunt prædictæ conditiones, illud omne erit conditionale, & consequenter nullum absolutum; quod est contra communem Doctorum. Resp. enim distinguendo antecedens: Juramentum sub conditione extrinseca conceptum (utputa, Juro me hoc facturum, si navis ex India advenerit, si Petrus erit Romam iturus, &c.) est conditionale, conceditur: Juramentum sub conditione, quæ tacitè seu de jure inest, conceptum, est conditionale, negatur antecedens, & consequentia. Nam generaliter conditiones, quæ tacitè seu de jure insunt, non faciunt actum conditionatum, arg. L. 3. ff. de Legatis I. & l. Conditiones. ff. de Condition. & demonstrat ibi: *Conditiones, quæ tacitè inesse videntur, non faciunt legata conditionalia, cum concordantijs.*

Conditio-
nes, quæ ta-
citè seu de
jure in-
sunt, non
faciunt a-
ctum con-
ditionatum.

25. CONCL. IX. Juramenta promissoria, quæ cedunt tum in honorem Dei, tum ad bonum tertij, Ecclesiæ aut Communitatis, fiuntque circa materiam honestam, pariunt obligationem. Ita communis. Et meritò quoad hoc traditur hæc generalis regula, ex c. *Si verò.* & c. *Cùm contingat.* de Jurejurando, desumpta: *Omne juramentum editum in alterius utilitatem servandum est, si sine peccato, seu salutis dispendio servari potest.* Ratio est: quia talia Juramenta involvunt reverentiam Divini Numinis, simulque sunt honesta; ergo ex motivo Religionis pariunt obligationem ea adimplendi. Subintellige, nisi excuset una ex proximè dictis quatuor conditionibus, in omni Juramento promissorio tacitè subintellectis.

Juramen-
tum prom-
issorium
de re bona
obligat.

26. CONCL. X. Juramentum conceptum de opere minus bono, & cujus oppositum est melius, non obligat; nisi sit factum in favorem tertij. Ita Doctores passim. Ratio est: quia in simili, hac ipsa de causa Votum de opere minus bono editum non obligat, aut saltem ipsius votentis, sive jurantis arbitrato, potest commutari in melius opus: puta, si vovisti Deo, te uxorem ducturum, potes absque alia dispensatione Religionem ingredi,

Quid, si fiat
de opere mi-
nus bono?

gredi, aut in sæculo perpetuam Castitatem servare; cum hoc sit opus melius. Similiter si vovisti (idem dicendum, si jurasti) te hac hora oraturum, postea verò intelligas, gratius Deo futurum, si ægroto assistas, opemque feras, non teneris Juramento aut Voto, cum in talibus circumstantijs non sit de meliori bono, sed præcedat auxilium infirmo præstandum. Additur notanter in Conclusionem, *nisi sit factum in favorem alterius*. Tunc enim obligabit Juramentum, nisi illud alter remittat: quia in promissione facta homini, aut Juramento in ejus favorem præstito spectatur, quid illi gratius sit; in promissione verò facta Deo, quid melius. *Layman lib. 4. tract. 3. cap. 6. num. 6. & alij.*

Veritas etiam requiritur in juramento.

27. CONCL. XI. Quantum attinet ad tertiam Juramenti conditionem, quæ est *Veritas* (& consistit in eo, ut Dei Veracissimi testimonium non adducatur in confirmationem falsi, aut mendacij) certum est, eandem requiri ad Juramentum licitum; eaque deficiente committi Perjurium, quod ex genere suo est peccatum mortale.

Perjurium, quid?

28. Porro *Perjurium* propriè dictum, est Juramentum falsum, quo quis aliquid sub obtestatione Divini Numinis confirmat esse verum, quod tamen credit esse falsum; vel econtrà, ait esse falsum, quod putat esse verum. Vel brevius: *Perjurium* est juramentum de falso in opinione jurantis. Ita *Mastrius disp. 11. Theol. Moral. n. 58. & alij.* Additur, *in opinione jurantis*: quia quamvis, quod quis jurat esse verum vel falsum, sit tale à parte rei, si tamen jurans putaret non esse tale, nihilominus pejeraret; quia deliberatè Deum in testem rei juxta suam opinionem falsæ adduceret. Infertur proinde, omne Perjurium cum deliberatione factum, esse peccatum mortale: quia reverà est gravis irreverentia Deo illata, ipsum deliberatè adducere in testem mendacij. Et hoc idem dicendum, si quis dubitaret de veritate rei: nam exponeret se manifesto periculo, adducendi Deum in testem falsitatis, ac proinde peccaret.

Est peccatum mortale.

In perjurio non datur parvitas materiæ.

29. Nec obstat, quòd materià sit levis, aut exigui momenti. Adhuc enim intervenit tota Perjurij malitia, in hoc consistens, quòd Dei Veracissimi testimonium in confirmationem falsitatis, & mendacij adducatur. Inferunt proinde Doctores communiter, in perjurio non dari parvitatem materiæ, quæ ipsum à mortali excuset; ob rationem prædictam: quia nimirum in quolibet Perjurio, deliberatè & advertenter factò, tota hujus peccati malitia reperitur. Unde meritò Innocentius

centius XI. hanc inter alias, ordine 24. Propositionem damnavit: *Vocare Deum in testem mendacij levis non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.*

30. Additur notanter, *deliberate & advertenter facto.* Quia, ut notat Doctor noster in 3. dist. 39. q. un. estque communis, Perjurium sine deliberatione factum, non est peccatum mortale: cum generaliter ad omnem actum humanum, ac praesertim ad peccatum mortale, requiratur voluntarium, ac sufficiens deliberatio. Unde quamvis nunquam ratione parvitas materiae, adhuc tamen ratione defectus voluntarij, aut sufficientis deliberationis, quandoque homines a peccato mortali contingit excusari: dum videlicet proferunt verba, ex se quidem juramentum falsum sonantia, sed sine intentione actuali, vel virtuali, Deum in testem falsitatis adducendi; aut quia id faciunt non cum plena deliberatione: siquidem, ut notat saepe citatus D. Thomas 2. 2. quaest. 73. art. 2. *Peccata verborum maxime sunt ex intentione dicentis adjudicanda.*

Potest fieri veniale ex defectu voluntarij, ac deliberationis.

Peccata verborum maxime sunt ex intentione dicentis adjudicanda.

Q U A E S T I O III.

Solvuntur diversa Dubia, Juramentum concernentia.

31. **Q**uaeritur I. Utrum violatio Juramenti promissorij, praesertim in re parva, sit peccatum mortale? Resp. I. Si promissio Juramento firmata sit rei notabilis seu gravis, violatio ejus erit peccatum mortale. Ita Doctores communiter. Ratio est: quia, ut jam dictum num. 4. ad Juramentum promissorium requiritur duplex veritas; una intentionis, seu veritas dicti, qua quis ab initio debet habere intentionem servandi id, quod promittit: & altera executionis, seu veritas facti, qua suo tempore servandum est id, quod sub Juramenti religionis quis promissit. Itaque si quis cessante justo impedimento, a nulla subsistente conditione tacite ex quatuor illis n. 23. assignatis, atque in omni Juramento promissorio tacite subintellectis, non impleat id, quod se facturum sub Juramento promissit, jurans, quantum in se est, facit, ut Deus falsum testatus sit.

Violatio juramenti promissorij, quale peccatum?

Quid, si res sub juramento promissa sit levis?

32. Resp. II. Num autem idem dicendum sit, si materia sub Juramento promissa sit levis, ac parvi momenti, variant Doctores.

stores. Et quidem affirmativam ob reverentiam Divini Numinis observare, procul dubio laudabilissimum est, atque omnimodis consulendum. Negativam tamen sententiam, id est, peccatum mortale tunc non committi, tenent Reginaldus lib. 18. num. 97. Suarez, Sanchez, Sotus, pluresque alij. Ratio desumitur ex dictis num. 23. ubi diximus, plures condiciones dari, quæ excusent jurantem ab obligatione implendi Juramentum promissorium, quarum una est: *Si is, in cujus gratiam juratur, id remittat.* Atqui nullus censetur facile, & rationabiliter, velle obligare sub gravi culpa ad præstandam materiam levem, quam quis promittit sibi sub Juramento; ergo non erit peccatum mortale, materiam levem sub Juramento promissam non adimplere: idque tum ob tacitam remissionem alterius, in cujus favorem juratur; tum ob levitatem materiæ, utpote quæ in simili etiam in Votis excusat.

An liceat Juramentum exigere à juraturo falsum?

33. Quæritur II. An liceat Juramentum exigere ab eo, quem quis scit falsò juraturum, aut juraturum per falsos deos, vel per Machometem Pseudopropheta? Resp. I. Si quis exigat juramentum ab aliquo, quem nescit juraturum falsò, non peccat. Ita communis; & ratio clara est: quia ignorantia ipsum excusat, præsertim accedente bonâ fide, qua sperat, alterum reverentiâ Numinis non ausurum falsò jurare. Id tamen absque justa causa non est faciendum: quia sicuti peccatum est, saltem veniale, absque necessitate verum jurare; ita etiam alterum absque necessitate ad Juramentum adigere, juxta illud Salvatoris, Matth. 5. *Quod amplius est, a malo est.*

Præsertim in judicio.

34. Resp. II. cum Doctore Angelico 2. 2. q. 98. art. 4. & alijs, fas non esse, nisi justa causa subsit, exigere Juramentum ab eo, qui scitur pejeraturus. Ratio est: quia inducere aliquem ad peccatum mortale, pura ad perjurium in casu nostro, est peccatum mortale; tenemur enim, quantum in nobis est, tantam Dei injuriam & proximi peccatum evitare.

35. Dicitur notanter *absque justa causa.* Nam in primis Judex, si tanquam persona publica secundum ordinem Juris exigat à litigante Juramentum, non peccat, si ve sciat eum falsò juraturum, si ve non. Tum quia facit id, ad quod ex officio tenetur; perente præsertim parte adversâ: tum quia Judex non debet sequi privatam scientiam, sed præscriptum Juris, adhibendo ea, quibus solet elici veritas; alioquin daret justam causam scandali. Quando tamen Judex id commodè potest declinare

nare

nare, debet, ut notat inter alios Lessius l. 2. c. 42. n. 49. plures causas subjungens.

36. Insuper, ubi justa ratio ad damnum, vel injuriam cavendam suppetit, etiam in contractibus, & alijs causis, potest quis exigere juramentum ab eo, qui per falsos deos, aut Machometem Pseudopphetam noscitur juraturus; non quidem, ut determinatè juret tali modo, sed absolutè & in genere: sicuti post D. Augustinum, Epist. 154. ad Publicolum, notant Doctores communiter. Sic Laban, iniens foedus cum Jacob, juravit per Deum Abraham, & Deum Nachor, Gen. 31. Id ipsum est quotidianum apud Mercatores cum Infidelibus contrahentes. Id tamen sine justa causa exigere non licet: neque etiam permissum est, aliquem inducere ad hoc determinatè, quòd per falsos deos juret, quia cooperaretur peccato alterius.

Aut à juraturo per falsos deos, vel Machometem?

37. Quæritur III. An liceat exigere Juramentum ab eo, qui bonâ fide jurabit contra veritatem, id est, firmiter sibi persuadens esse verum, de quo jurat, quod tamen à parte rei est falsum? Resp. negativè, prout notat Herincx disp. 6. de Religione, n. 36. cum Doctoribus communiter, contra paucos alios. Ratio est: quia respectu perentis est inductio ad falsitatem testificandam, & jurandam; quod est intrinsecè malum.

Vel à juraturo bonâ fide contra veritatem?

38. Quæritur IV. An liceat æquivocè, vel cum restrictione mentali jurare? Resp. I. Hic inprimis cavendæ sunt Propositiones illæ, quas Innocentius XI. sicut jacent, ut minimum tanquam scandalosæ, & in praxi perniciosæ, meritò damnavit; quarum prior, ordine 25. sic habet: Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis. Altera, ordine 26. est hæc: Si quis, vel solus, vel coram alijs, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causâ, sive quocunque alio sine juret, se non fecisse aliquid, quod reverâ fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverâ non mentitur, nec est perjurus. Tertia, ordine 27. & itidem damnata, taliter sonat: Causa justa utendi his amphibologijs est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & studiosa. Quarta, ordine 28. est ista: Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel Officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigì, non habito respectu ad intentionem

An liceat jurare cum restrictione mentali?

exi.

vel equi-
vocè?

39. *Resp. II.* Quando quis se spontè offert ad jurandum, vel si legitime ad hoc compellitur, v. g. per Judicem juridicè interrogantem, peccat mortaliter, si alieno sensu juret. Ita communis: & patet tum ex Propositionibus proximè relatis, ac damnatis: tum ex eo; quia si juridicè interrogatus, æquivoce, atque in alio sensu jurare posset, facile perverteretur Judicium. Accedit, quòd juridicè interrogatus teneatur obedire Judici, sicque jurare in sensu ab eodem intento; ergo jurans æquivoce, vel cum restrictione mentali, committeret perjurium.

Quid, si in-
justè cogatur ad ju-
randum?

40. *Resp. III.* Nihilominus, quando aliquis iniuste cogitur ad Juramentum, non peccat jurans amphibologicè, si iusta ita jurandi causa subsit ad veritatem aliquam dissimulandam. Ita cit. *Lessius n. 47. Layman lib. 4. tract. 3. cap. 14. n. 7. & alij.* Atque hanc doctrinam non contineri sub censura Propositionum damnatarum supra allegatarum, satis indicat *Joan. Cardenas in Crisis Theolog. ad dictas Propositiones, presentim n. 77.* Ratio est: quia amphibologicæ locutionis unus sensus verus est; ergo secundum illum postulante tali necessitate, locutio illa potest Juramento confirmari: cum enim iniuste quis cogatur ad Juramentum, non tenetur loqui ad mentem alterius.

Juramentum,
quis possit
irritare, di-
spensare,
commutare
&c.

(a) *Diff. seq. Quest.*
41

41. *Queritur V. & ultimò,* quis possit irritare, dispensare, relaxare, aut commutare Juramentum promissorium? *Resp. de hoc inferius (a) fore dicendum, agendo de Voto.* Nam qui potest Votum relaxare, dispensare, irritare, vel commutare, poterit etiam Juramentum promissorium soli Deo factum: quia Votum, & Juramentum pium, in Jure & apud Doctores æquiparantur quoad vinculum, & ambo similem erga solum Deum ex virtute Religionis obligationem continent; ideòque dispositum de uno, censeri etiam debet dispositum de altero. *Sanchez lib. 8. de Matrim. disp. 7. num. 18. Layman lib. 4. tract. 3. cap. 11. cum communiore, contra Navarrum, & paucos alios.*

DISTINCTIO III.

De Voto,

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Votum?

I. **C**ONCL. I. *Votum* est promissio deliberatè facta Deo ^{Votum,}
de meliori bono. Ita communis. Dicitur, *promissio.* ^{quid?}
Quia ad Votum non sufficit nudum & simplex propo-
situm, aliquid melius agendi vel faciendi; sed ulterius requiritur
promissio cum vera voluntate sese obligandi, ut habetur *cap.*
Litteraturam. de Voto.

2. Cæterùm *Promissio* est deliberata, & spontanea fidei obli- ^{Promissio,}
gatio, facta alteri de re bona & possibili. Et differt per hoc à ^{quid, &}
simplici Proposito, quòd *Promissio* inducat obligationem facien- ^{quomodo}
di id, quod promittitur: *Propositum* autem, licèt sit firmum ac ^{differt à}
deliberatum, ex se talem obligationem non inducit. *Mastrius* ^{simplici}
disp. 4. Theol. Mor. n. 26. cum alijs. Hinc *Promissio* Deo facta de ^{Proposito?}
bono meliori, coincidit cum *Voto*: & potest fieri non solum ore-
tenus, sed etiam per solum actum locutionis interioris, dummo-
dò fiat deliberatè & cum animo sese obligandi.

3. Nec obitat, quòd in promissione homini facta secùs fiat, ^{An Promis-}
neque sufficiat sola interior promissio, nisi hæc verbis aut alijs ^{sio solo ani-}
signis exterioribus sufficienter manifestetur, atque à promissario ^{mo: conce-}
acceptetur. Resp. enim, disparitatem esse: quia, ut dicitur ^{pta obliget?}
1. Reg. 16. homo videt eâs, quæ parent, Deus autem intuetur cor. Unde
Promissio Deo facta, licèt animo tantùm interno, mox à Deo
cordium nostrorum inspectore videtur, & acceptatur; sicque
illicò obligat, dummodò sit deliberatè concepta. Secùs fit in
Promissione homini facta: nam hæc neque cognosci potest ab
homine, cui fit, neque ab ipso acceptari, quousque verbis vel alijs
signis exterioribus sufficienter exprimat.

4. Dicitur II. in allata definitione *Voti*, *deliberatè.* ^{Quia} ^{Deliberatio}
promissio subita, & inconsiderata, non sufficit ad rationem ^{requiritur}
Voti: ^{ad Votum;}
siquidem *Votum* est lex aliqua privata, qua quis Deo se obligat; ^{& quanta?}
nemo

ZZ

nemo autem se obligare verè censetur, nisi plenam habeat deliberationem ejus, quod facit. Unde Vota infantium, ob defectum sufficientis usus rationis, non tenent; neque etiam obligat Votum per semiplenam duntaxat deliberationem editum: imò tanta. & talis requiritur deliberatio ad validitatem Voti, quanta requiritur ad peccatum mortale committendum. Herincx *disp. 4. de Voto, q. 1. n. 1.* & alij passim.

Votum fit
soli Deo;

5. Dicitur III. *Deo facta.* Quia, cum Votum propriè sit actus Religionis, & Patriæ, soli Deo fieri debet. Quare dum aliquid voverimus Sanctis, sensus est, illud voveri Deo, Sanctis nostri emissi Voti futuris testibus; vel id Deo voveri in honorem Sanctorum: quo modo etiam Tempia, & Altaria ædificamus Deo in honorem Sanctorum, nam in Sanctis ipsum Deum coli, ac venerari, fatentur omnes Catholici. Circa quod D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 5. ad. 3. observat, quòd Votum soli Deo fiat, sed Promissio possit fieri homini: qualis Promissio de re bona homini facta, puta Sanctis in cælo, Prælatis Ordinum, &c. potest cadere sub Voto, in quantum homo vovet Deo, se impleturum, quod Sanctis vel Prælatis promittit.

Promissio e-
tiam homi-
nibus fieri
potest.

Votum est
de meliori
bono.

6. Dicitur IV. *De meliori bono.* Quia ad Votum duæ ultra-riùs requiruntur conditiones: una est, ut illud, quod voverimus, sit opus bonum, sive deinde jam aliunde sit præceptum, sive non. Altera, ut bonum illud melius sit, quàm ejus oppositum; id est, ut ex se non sit impeditivum alterius operis excellentioris, & perfectioris.

Matrimo-
nium, an sit
materia
apta Voti?

7. Hinc matrimonium, regulariter loquendo, non est apta materia Voti: quia melior est virginitas matrimonio; unde ipsa semper potest eligi, ac licitè conservari, non obstante Voto de ineundo matrimonio. Dicitur, *regulariter loquendo*: nam matrimonium etiam potest cadere sub Voto, quando per matrimonium ob speciales circumstantias potest procurari majus bonum; prout fieret, si vovens frequenti periculo peccati carnis obnoxius, voveat matrimoniale statum, tanquam remedium suæ incontinentiæ, citiùs assumere. *Melius est enim nubere, quàm uri*, ut inquit Apostolus 1. Corinth. 7.

Voti divi-
siones va-
riæ,
Votum sim-
plex,

8. CONCL II. Plures sunt divisiones Voti; ex quibus tamen præcipua est illa, qua Votum dividitur in simplex, & solemne. Ita communis; & patebit explicando singulas divisiones ejus. Igitur, quantum attinet ad præmissam divisionem, *Votum simplex* consistit in nuda & simplici promissione Deo facta
sine

sine alia solemnitate. *Votum* *solemne* dicitur illud, quod solemnizatur per susceptionem sacri Ordinis, aut per Professionem Religionis ab Ecclesia approbatæ; ut dicitur *cap. un. de Voto in 6.* Et tale *Votum* *solemne*, est *Votum* perpetuæ Castitatis Ordinibus sacris annexum: quò pariter spectant tria *Vota* substantialia Religionum, nimirum Obedientiæ, Paupertatis, ac perpetuæ Castitatis, & si quæ alia sunt *Vota* Religionum approbatarum.

9. Unde non ex eo *Votum* *solemne* differt à *Voto* *simplici*, quòd hoc sit factum privatim, illud publicè; cum econtrà possit accidere: sed ex eo, quòd *Votum* *solemne* solemnizetur per susceptionem Ordinis sacri, vel Professionem Religiosam, ratione cujus aliquis magis se ponit in potestate Ecclesiæ, quantum ad materiam *Voti*. Hoc quippe non fit in *Voto* *simplici*, cum ob id Ecclesia non accipiat majorem potestatem in sic votentem, sicut vi *Voti* *solemnis* accipit in Clericos in Sacris constitutos, ac in Religiosos solemniter professos: qua de causa hos ad matrimonium ex postfactò contrahendum illegitimavit Ecclesia, non autem contrahentes cum *simplici* *voto* Castitatis, sed istos reliquit Divino iudicio. Scotus 4. *dist. 38. q. un. & alij.*

10. *Votum* ulterius dividitur in personale, & reale. *Personale* est, quo Deo promittitur aliqua actio ipsius personæ votentis: ut cum quis vovet peregrinationem, jejunium, orationem, aut huiusmodi. *Votum* *reale* est, quo res aliqua Deo promittitur; ut puta largitio elemosynæ, aut alia res externa pretio æstimabilis. Addunt Doctores tertium membrum, nempe *Votum* *mixtum*; estque illud, quod ex utroque participat: ut si quis voveat peregrinationem ad D. Virginem Lauretanam, ibiq; largiri certam elemosynam ad Ecclesiæ illius utilitatem, vel huiusmodi.

11. *Votum* dividitur rursus in absolutum, & conditionatum. *Absolutum* est, quod independenter ab omni conditione emittitur. *Conditionatum* verò, quod fit sub conditione, ac proinde non impletâ conditione illâ nullam obligationem inducit: ut si quis voveat peregrinationem, si à tali morbo convalescat, si filius filius sit sanitatem recuperaturus; nam non secutâ convalescentiâ, aut sanitate filij, ad implendum *Votum* non tenetur. Et idem dicendum de similibus.

QUÆSTIO II.

Quæ sit obligatio Voti?

Transgres-
sio Voti est
mortalis ex
genere.

12. **C**ONCL. I. Transgressio Voti ex genere suo est peccatum mortale. Ita communis. Ratio est: quia Votum tendit ad Fidelitatem Deo ex virtute Religionis præstandam. Unde dicitur Ecclesiastici 5. *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis & stulta promissio, sed quodcumque voveris, redde: multoque melius est non vovere, quam post Votum promissa non reddere.*

Per accidens
potest esse
venialis.

13. **C**ONCL. II. Nihilominus ob levitatem materiæ transgressio Voti quandoque efficitur venialis. Ita pariter communis. Quia Votum est quasi privata lex, quam sibi quis imponit: atqui in legibus excusare parvitatem materiæ à culpa mortali, aliunde liquet. Sic qui singulis diebus vovit dicere tria *Pater & Ave*, & postmodum quandoque, secluso contemptu, omittit recitare, non peccat mortaliter, ob levitatem materiæ. Similiter si quis vovit recitare Rosarium in honorem B. MARIE Virginis, & postmodum omittit dicere pauca aliquot *Ave*, pari ratione non peccat mortaliter. Idem dicendum de similibus.

In juramento falso non excusat levitas materiæ: secus in voto violato, cur?

(b) *Juxta dicta Dist. præc. n. 27. & 29.*

14. **N**ec dicas. Jurans falsum, etiam si res sit parva, peccat mortaliter; ergo. *Resp.* enim negando consequentiam, & paritatem: quia in omni perjurio, etiam circa rem levem deliberatè commisso, intervenit tota malitia perjurij, dum Deus adducitur in testem falsitatis. (b) Secus est in Voto circa materiam levem violato, ubi proinde excusat levitas materiæ, non minus, ac in furto. Accedit, quòd quamvis in Juramento assertorio levitas materiæ non excuset à peccato mortali, si quis deliberatè falsum juret, ob rationem præmissam: nihilominus violatio Juramenti promissorii, si materia sub Juramento promissa sit levis, à pluribus Doctoribus excusatur à culpa mortali, prout dictum *Distinct. præc. n. 32.*

Dubius de
emissione
voti, non
tenetur.

15. **C**ONCL. III. Qui dubitat, num Votum emiseric, nec ne, non obligatur Voto: & idem dicendum, si dubitet, fueritne Votum, vel duntaxat Propositum; præsumitur enim non fuisse Votum. Ita Engel *tit. de Voto, n. 2.* Reginaldus *lib. 18. n. 276.* & alij communiter, paucis exceptis. Ratio est: quia *in dubio melior est conditio possidentis*, juxta Reg. 65. Juris in 6. Talis autem dubitans, est in possessione suæ libertatis.

16. Nec

16. Nec obstat illa communis regula, quòd *in dubijs tutior pars sit tenenda*, c. Juvenis. de Sponsalibus, cum concordantijis. Resp. enim, hanc regulam plerumque esse tantum de consilio, non de præcepto. Vel quando est de præcepto, loquitur præcipuè de dubio practico, ad cujus depositionem quis se reflectere non potest: quia stante dubio practico, non licet contra conscientiam practicè dubiam operari, ut jam suo loco dictum.

17. CONCL. IV. Econtra si quis certus sit de Voto, dubitet autem, an habuerit intentionem se obligandi, aut sufficientem deliberationem, tenetur Voto. Ita Sanchez lib. 1. de Matrim. disput. 9. Sannig dist. 4. de Relig. q. 2. n. 6. & alij. Ratio est: quia tunc Votum stat in possessione, ac proinde obligat: præsumitur enim, Votum esse edictum juxta naturam Voti, id est, cum animo obligandi se, ac sufficienti deliberatione, quandoquidem de opposito post sufficientem disquisitionem constare nequeat.

18. CONCL. V. Votum sine temporis determinatione editum executioni mandari debet, cum primum commodè potest. Ita communis: & desumitur ex cap. 23. Deuter. ibi: *Cum votum voveris Domino, non tardabis reddere, quia requirit Dominus Deus tuus: & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.*

19. CONCL. VI. Obligatio Voti est personalis, ita ut solum votiventem, & non aliam personam obliget; dummodò excipiuntur Vota realia. Ita Layman lib. 4. tract. 4. c. 3. n. 6. & 10. cum communi. Ratio desumitur ex illo Psalm. 65. *Reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea.* Accedit ratio: quia obligatio Voti ex propriæ voluntatis consensu nasci debet, cum sit quasi privata quædam lex; ergo non alium, quàm ipsum voventem, aut consentientem obligat. Additur hic notanter, *aut consentientem*: quia si quis in se spontè suscipiat obligationem exequendi alterius Votum, tenetur: nam tunc non ex aliena sed ex propria voluntate obligatur, qua obligationem alterius in se spontè suscipit.

20. Dicitur in Conclusionem, *dummodò excipiantur Vota realia*: siquidem horum Votorum obligatio transit ad hæredes, *arg. c. Ex parte. de Censibus*; & fatentur passim Doctores. Ratio est: quia Vota realia obligant voventem, non quomodocunque, sed quatenus est dominus rei promissæ; ergo sicut dominium rei illius, ita & obligatio, vi emissi Voti realis eidem annexa, transit ad hæredem: nam hoc ipso, quòd quis hæreditatem adit, censetur

setur contractum iniuisse ad solvenda omnia defuncti debita, & Vota realia. Hinc Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 15. n. 25.* ait, heredem obligari ad solvenda defuncti Vota realia, non vi Voti (nam & hoc solum voventem afficere potest) sed vi contractus memorati.

Quid de votis Communitatum?

21. Ex data Conclusionem, ac præsertim priori parte ipsius, inferitur I. cum Layman *lib. 4. traët. 4. cap. 3. num. 6.* citante Suarezium, Vasquez & Sanchez, quod si Communitas aliqua certum Votum ediderit, quotannis v. g. peregrinationem instituenti, posteri eorum non obligentur ex virtute Religionis, seu vi Voti, in quod ipsi non consenserunt: quamvis interdum ratione pacti, vel statuti, aut longæ consuetudinis ab Ordinario loci tacite vel expresse approbata, subsit obligatio ejusmodi Votum observandi; prout amplius explicat Sanchez *civ. c. 15. n. 16. & seqq.*

Factum alienum si voventur, quomodo explicandum?

22. Inferitur II. Quod factum alienum voveri non possit, v. g. alium jejunaturum, Religionem ingressurum, &c. Ne autem irrita omnino sit ejusmodi Voti promissio, non raro usurpata, ita explicari debet, quod animus voventi fuerit, obligare se ad curandum, quantum in ipso est, ut alter promissum adimpleat: sic enim non alienum, sed potius proprium factum promittitur. Unde liberi non obligantur Voto parentum offerentium eos Religioni, nisi ex debito quodam honestatis, aut nisi intelligentes consentiant, vel postea ratificent: alioquin jure contradicere possent, eò quod Religionis ingressus liber esse debeat, *1. Præfens. 20. q. 3.*

Vovens teneatur implere votum per seipsum.

23. Inferitur III. Quod vovens teneatur Votum personale per seipsum implere, & non liberetur, si per alium impleat: v. g. qui vovit, se jejunaturum, vel peregrinaturum &c. non satisfacit, si alium roget, ut loco sui jejundet, peregrinetur &c. Ratio est: quia vovens factum proprium promissit; ergo ad illud ipsemet obligatur. Ex quo

Et impeditur non teneatur substitui a alio.

24. Inferitur ulterius, quod si quis Votum suum personale ipsemet implere non possit, non teneatur alium rogare, vel substituere, qui impleat. Ratio est: quia actus se non extendit ultra intentionem agentis, *arg. cap. ult. de Præbendis*, cum concordantijs: atqui intentio voventis fuit (uti supponitur) se facturum, v. g. se oraturum, jejunaturum, peregrinaturum &c. ergo ipse solus obligatur; & consequenter, si id præstare non possit, cessat obligatio Voti, nec teneatur illud per alium implere, nisi

nisi etiam ad hoc sese obligare intenderit. Quamquam substituere alium in casu iusti impedimenti, procul dubio sit laudabile.

QUÆSTIO III.

De Cessatione, Commutatione, & Irritatione Votorum.

25. **A**dvertendum cum Doctoribus communiter, quatuor Obligatio potissimum modis obligationem Voti delinere posse. Voti quatuor modis delinere potest.

I. Per Cessationem; cum nempe Votum ex se ipso cessat obligare, absque alia commutatione, irritatione, vel dispensatione; quod varijs ex causis contingere potest, uti mox dicitur. II. Per Commutationem. III. Per Irritationem Voti, auctoritate Superioris factam. IV. Per legitimam Dispensationem; quæ contingit tunc, quando legitimâ Superioris auctoritate, ex causa rationabili, cum vovente super Voto dispensatur. De quibus tribus prioribus per sequentes Conclusiones plura, de Dispensatione verò in subsequenti Quæstione.

26. CONCL. I. Quantum in primis attinet ad Cessationem Votorum, cessante causâ finali ac principali Voti cessat quoque obligatio eius: v. g. si vovisti, te peregrinaturum pro impetranda valetudine filij, is verò ante peractam peregrinationem moriatur, liberatus es à Voto. Ita Suarez lib. 4. de Voto, cap. 18. & alij.

27. CONCL. II. Cessat insuper obligatio Voti ob mutationem materiæ, si videlicet ea fiat impossibilis, illicita, indifferens, aut majoris boni impeditiva. Ratio est: quia in ejusmodi casu neque Votum incipere potuisset, cum hoc debeat esse de re possibile, licita, bona, & majoris boni non impeditiva. Idem dicendum in casu, si postea tam notabilis rerum mutatio accidat, vel specialis & inopinatus casus occurrat, ut rationabiliter præsumi possit, voventis intentionem ad ejusmodi eventum, aut casum specialem, se non extendisse. Ratio est: quia actus non se extendit ultra intentionem agentis. Accedit, quòd lex positiva in ejusmodi casibus per epichejam solet admittere benignam interpretationem; ergo idem dicendum de Voto, utpote quæ est lex quædam privata, quam ipsemet vovens sibi imposuit.

28. Quia-

Clauſula in
omni Voto
ſubiactelle-
ta.
(d) *Diſt.*
prac. n. 23.

28. Quinimò in omni Voto tacitè ſubintelligitur iſthæc
conditio : *Si res in eodem ſtatu permanſerit* ; prout à pari ſuprà (d)
de Juramento dictum eſt. Sic qui vovit peregrinationem lon-
gam, vel magnam eleemoſynam ; ſuperueniente gravi morbo,
aut inopinatâ depauperatione, non tenetur Voto. Similiter ſi-
cut ægrotudo v.g. excuſat à præcepto jejuniij Eccleſiaſtici, ita etiam
ſufficit ad excuſandum ab obſervatione jejuniij Voto pro niſſi : &
idem de ſimilibus.

Votum con-
ditionale
ceſſat non
impleta
condicione

29. CONCL. III. Votum conditionatum ceſſat obligare, ſi
non impleatur conditio appoſita : ſic qui vovit peregrinatio-
nem, ſi ſanitatem filio, vel aliud beneficium obtineat, hoc non
obtentio ad Votum non tenetur. Ratio eſt : quia generaliter
conditio appoſita ſuſpenderit actum, eâque non eveniente nihil
debetur ; cum non fuerit animus ſeſe obligandi, niſi in eventum
iplius conditionis.

Quid de
Votis tem-
poralibus ?
Vel affixis
certo tem-
pori ?

30. CONCL. IV. Qui Votum temporale emiſit, v.g. Votum
Caſtitaſis ad biennium, elapſo biennio liber eſt à Voto. Idem
eſt de Voto affixo certo tempore, puta jejunandi diebus Sabba-
tinis in honorem B. MARIE Virginis : nam ſi intermiſit eo die
jejunium, ſive culpabiliter, ſive ſine culpa, ampliùs alio die non
tenetur jejunium illud peragere. Ita Doctores communiter,
ac præſertim Herincx *part. 3. Theologia, diſt. 4. de Voto, quaſt. 4.*
Neque enim vovens voluit ſe obligare, niſi pro tali determinato
tempore

Votorum
Commuta-
tio propriâ
auctoritate
poſſe fieri
in melius.

31. CONCL. V. Quantum attinet ad Votorum Commutatio-
nem, vovens proprio arbitrio poſſeſt Votum ſuum commutare
in id, quòd ſpectatis omnibus manifeſtè melius, ſeu præſtantius
eſt. Ita communior Doctorem apud Sanchez *lib. 4. in Decal.*
cap. 49. & Layman cit. tract. 4. cap. 8. n. 19. Et deſumitur ex Jure
Canonico, *cap. Peruenit. de Iurejurando*, ibi : *Non enim propoſitum
aut promiſſum infringit, qui in melius illud commutat.*

Limitatur
hoc.

32. Hoc tamen intelligendum, ſi opus ſit manifeſtè melius :
nam in dubio ſtat poſſeſſio pro obligatione Voti ad rem promiſ-
ſam, quæ proinde mutari non poſſeſt ſine Superioris auctoritate.
Excipi etiam debent Vota Summo Pontifici reſervata : qualia
ſunt quinque, videlicet Votum perpetuæ Caſtitaſis, Religionis,
Peregrinationis Romanæ ſeu ad limina Apoſtolorum, Peregrina-
tionis ad S. Jacobum in Compoſtellam, & Peregrinationis in
Terram Sanctam. Siquidem horum commutationem ipſemet
Papa ſibi propriam reſervavit, ac proinde in alia, etiam manife-
ſtè

sunt præstantiora opera (solâ Professione Religiosâ exceptâ) sine Summi Pontificis auctoritate commutari nequeunt.

33. Dicitur, solâ Professione Religiosâ exceptâ. Nam in Votum Religiosâ Professionis possunt commutari omnia Vota antecedentia, tam realia, quam personalia, etiam Summo Pontifici reservata; prout habetur c. Scriptura, de Voto, ubi dicitur: Reus fratri voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium in perpetuum noscitur Religionis observantiam commutare.

la Professio-
nem Reli-
giosam o-
mnia vota
commutan-
tur.

34. CONCL. VI. Commutatio Voti in aliud opus æquale, proprio voventis arbitrio fieri non potest, sed opus est auctoritate Prælatis, puta Papæ, vel Episcopi, aut ejus, qui ab his habet commissionem seu potestatem delegatam. Ita Sanchez lib. 4. Decal. cap. 49. n. 13. Layman num. 19. Sannig dist. 4. de Voto, quæst. 4. n. 3. & communior, contra quosdam alios, qui putant, per quemlibet Confessarium posse Votum commutari in opus æquale. Ratio Conclusionis est: quia commutatio Voti est actus jurisdictionis, arg. cap. 1. de Voto; ergo ea non competit Confessario, nisi habeat potestatem delegatam, sed solis Prælatis. Nec obstat, quod quilibet possit Votum suum commutare in id, quod est manifestè melius, absque alia jurisdictione. Resp. enim, id fieri ex eo, partim quia promissio rei minoris abundè solvitur in præstatione rei majoris: partim quia is, cui fit Votum (nempe Deus) consentit in solutione melioris, arg. cit. c. Scriptura, de Voto.

Quid de
Commuta-
tione voti
in opus æ-
quale?

35. CONCL. VII. Quantum attinet ad Irritationem Votorum, Vota facta de re in alterius potestate constitutâ irritantur, si hic contradicat, & opus promissum absolute nolit fieri. Ita D. Thomas 2. 2. quæst. 88. art. 8. & Doctores communiter. Idque intellige, quod ad hujusmodi Irritationis validitatem nulla alia requiratur causa, præter ipsam Superioris voluntatem. Ratio est: quia, ut Votum obliget, præter alia requiritur, quod persona vovens sit sui juris quoad illud, quod Voto promittitur: neque enim potest quis per promissionem sese firmiter obligare ad id, quod non est in sua potestate, sed in potestate alterius.

vota à qui-
bus irritari
possunt?

36. Hinc Numer. cap. 30. mandatur, quod si mulier, quæ vel est in domo patris, atque in ætate adhuc puellari, vel maritum habuerit, quidpiam voverit, & sic se Juramento constrinxerit, si pater aut maritus ejus contradixerit, tam vota quam Juramenta ejus irrita sint, nec eam obligent, eò quod pater, aut maritus contradixerit. Et hoc idem dicendum est de alijs hujusmodi personis, quæ non sunt omnimodè in sua potestate, sed

Corollaria.

sub potestate alterius, atque idè non habent liberam facultatem votendi: ut sunt Religiosi, servi, filij familias, &c. Hi tamen votendo non peccant; quia in eorum Votis subintelligitur tacita conditio: *Si placuerit Superioribus meis, voveo, hoc vel illud me futurum*, ut dictum superius. (e)

(e) *Dist. præc. n. 23.*

Limitatio circa potestatem irritandi Vota.

37. CONCL. VIII. Nihilominus allata doctrina, seu Conclusio proxima, intelligenda est de ijs duntaxat Votorum materijs, in quibus præfatæ personæ voventes non sunt sui juris, sed subiectæ potestati alterius: nam Vota quoad alias materias facta, in quibus dictæ personæ non subjiuntur alterius potestati, valida sunt, neque irritari possunt. Est satis communis inter Doctores: quia tunc cessat ratio in priori Conclusionè allata, nempe subiectio respectu alterius, ob quam duntaxat datur potestas irritandi Vota. Restota magis patebit exemplis, atque inductione: itaque

Impuberum vota omnia possunt irritari à parentibus.

38. I. Conveniunt Doctores cum D. Thoma 2. 2. *quæst. 88. art. 9.* omnia Vota impuberum, sive personalia, sive realia, irritari posse, à patre, tutore, aut alijs personis, quarum potestati subijuntur: idque accidit tum ob defectum rationis, quem impuberes patiuntur: tum quia sunt naturaliter sub cura parentum, vel Tutorum, qui eis loco parentum sunt. Porro in masculis ad pubertatem requiruntur quatuordecim anni completi, in feminis verò duodecim anni completi; antea verò censentur impuberes. Nec obstat, quòd quandoque ante dictam ætatem cuiuspiam adveniat iudicij maturitas, aut quis etiam Votum ingrediendæ Religionis emiseric. Adhuc enim irritari possunt talia Vota ab impubere edita, ut docet Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 35. num. 11.* Layman *loc. cit. cap. 7. n. 10.* & alij, eò quòd jura quoad hoc non distinguant.

Pubertas quando incipiat?

Prælati an, & quæ vota Religiosorum irritare possint?

39. II. Conveniunt Doctores, id quod proximè dictum est de impubere, videlicet omnia Vota eius irritari posse à patre, patris riter intelligendum esse de Religiosis professis; utpote qui per Votum Obedientiæ penitus abnegarunt propriam voluntatem, neque amplius habent velle & nolle. Excipe tamen Votum Religionis arctioris ingrediendæ, utpote ad quam transitus eisdem Religiosis à Jure conceditur, *c. Licet. de Regularibus*: simulque ea Vota, quæ ipsamet Ordinis constitutio efflagitat; nam talia non posse à Prælati irritari, palam est.

Quid devotis liberorum

40. III. Proquendo de Votis liberorum puberum adhuc in patria potestate existentium, quidquid pauci contradicant, satis etiam

etiam inter Doctores convenit, quod pater non possit omnia Vota liberorum puberum irritare, sed ea tantum, quae patriae potestati praedictum afferunt: puta, quae liberam & expeditam familiae gubernationem impediunt, vel filium aut filiam nimis abstrahunt ab obedientia & cura paterna, & huiusmodi; nam in his solum filius puber est subiectus patri. Et eadem ratione Vota servorum, sive mancipiorum, illa tantum a dominis irritari possunt, quae & quatenus servitutis obligationi officiant.

rum puberum, & servorum?

21. IV. Conveniunt passim Doctores, quod maritus non possit omnia Vota uxoris irritare, sed ea tantum, quae & quatenus iuri suo, quod habet ad conjugij usum, & familiae gubernationem, praedictum afferre possunt. Prout vicissim etiam uxor ea solummodo Vota mariti rescindere, atque irritare potest, quae derogant iuri suo, quod habet in corpore mariti: v. g. ne abinentia immoderata affligatur, & huiusmodi. Ratio horum omnium generalis est ea, quae affertur in utraque praemissa Conclusionem: quia Vota possunt irritari a Superiore in his tantum, in quibus alter ipsi subiecitur: atqui filijfamilias, servi, uxor &c. non subieciuntur parentibus, dominis, marito, &c. quoad omnia, sed tantum quoad aliqua, ipsorum statum concernentia, de quibus passim, & fusiis Authores; ergo.

Et quid de Votis Conjugum?

Ratio generalis dictorum.

QUAESTIO IV.

De Potestate dispensandi in Votis.

42. CONCL. I. Certum est inter Catholicos, dari potestatem in Ecclesia Dei dispensandi super Votis, ipsi a Christo concessam. Patet hoc tum ex perpetua praxi, & traditione Ecclesiae; tum ex illa generali potestate, D. Petro, ac legitimis eius Successoribus, a Christo concessa Matth. 16. & 18. *Tibi dabo claves Regni caelorum &c. Et quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis.* Nam ly *quodcumque solveris*, etiam Dispensationem, seu solutionem a Voto & Juramento, complectitur. Quomodo autem Dispensatio in Votis, & Juramenti fieri possit, non obstante, quod eorum obligatio sit de Jure Divino, dictum est supra *Tract. 2. Dist. 4. num. 25. & 26.*

Datur in Ecclesia Dei potestas dispensandi in Votis.

43. CONCL. II. Eiusmodi potestas dispensandi in Votis, primario, ac generaliter pro toto Orbe, ex Jure Divino residet in Sum-

Hae potestas residet

generaliter
pro toto Or-
be in Papa.

quibus alijs
ea compe-
tat? remissi-
vè.

Quam po-
testatem di-
spensandi in
Votis habe-
ant Confes-
sarij Ordini-
um Men-
dicantium?

Vota Sum-
mo Pontifi-
ci reserva-
ta, quæ?

Ea sunt stri-
ctè inter-
pretanda.

Summo Pontifice, tanquam legitimo Petri Successore, Christi-
que in terris Vicario: ut patet ex citato S. Scripturæ textu, spe-
cialiter de D. Petro, ac legitimis ejus Successoribus loquente.
Quibus alijs autem, sive Jure ordinario, sive ex delegata potesta-
te, aut privilegijs à Summo Pontifice sibi concessis, id comperat,
quolibet in particulari, considerato suo statu, melius dignoscere
poterit. Nihilominus loquendo de Seraphici Ordinis privile-
gijs, sit

44. CONCL. III. Confessarij Ordinum Mendicantium, &
qui participant in eorum privilegijs, habent potestatem delega-
tam dispensandi in omnibus Votis (simulque commutandi om-
nia Vota, etiam jurata, ex extensione Gregorij Papæ XIII.) in
quibus de jure ordinario dispensare possunt Episcopi. Ita He-
rincx *disp. 4. de Voto, quest. 6. n. 66.* id ex plurium Summorum Pon-
tificum Concessionibus copiosè demonstrans. Quamvis enim
Innocentius VIII. hinc exceperit Vota peregrinationis ultra
duas dietas: tamen ex concessione aliorum Pontificum, ac no-
minatim Eugenij IV. Pauli III. & Gregorij XII. dicta restrictio
est sublata; ut patet ex Compendio Privilegiorum Mendican-
tium, *¶ Votum. in Capucini Annotatione. & Emman. Roderico Tom. 1.*
Quest. Regul. qu. 63. art. 3. & 4.

45. Dicitur notanter, in quibus de jure ordinario dispensare possunt
Episcopi. Siquidem Episcopi, etsi jure ordinario possint dispen-
sare in omnibus alijs Votis, non tamen in ijs (extra casum ne-
cessitatis, & impedimenti recursus ad Summum Pontificem)
quæ sunt Papæ specialiter reservata. Et quidem ejusmodi Vota
Summo Pontifici reservata regulariter sunt quinque, scilicet
Votum Castitatis perpetuæ (subintellige, & integræ) Votum
Religionis ab Ecclesia approbatæ, Votum Peregrinationis Ro-
mam ad limina Apostolorum, Peregrinationis ad S. Jacobum in
Compostella, & Peregrinationis in Terram Sanctam. Unde in
his neque Confessarij Ordinum Mendicantium dispensare pos-
sunt, utpote quæ Summo Pontifici specialiter reservantur, & in
Regularium privilegijs communiter excipiuntur.

46. Porro hæ exceptiones, cum juri ordinario Episcopo-
rum præjudicent, ceu odiosæ sunt strictæ interpretationis, ac pro-
inde in propria verborum significatione accipiendæ. Unde
Episcopi jure ordinario (consequenter Confessarij Ordinum
Mendicantium, & Communicantium in privilegijs eorum, ritè
appro-

approbati, ex delegata potestate sibi à Summis Pontificibus concessa) possunt dispensare in Voto Castitatis non perpetuè, sed ad certum duntaxat tempus promissæ, v. g. ad annum, vel decennium. Item in Voto Castitatis non integræ, v. g. non fornicandi, non nubendi, non petendi debitum, servandi virginitatem duntaxat, quæ per unicum lapsum carnis irrecuperabiliter amittitur, sitque postmodum observatu impossibilis: secus, si vovens virginitatem intendisset per talia verba sese obligare ad castitatem absolutam: nam Deus intuetur cor; sicque votum hoc, utpote castitatis absolutæ ac perpetuæ, foret indispensabile per Papam inferiorem. Item possunt supra dicti dispensare in Voto conditionato, ante conditionem impletam; ut si voveat quis Religionem, aut Castitatem perpetuam, si ex morbo convalescat, poterunt dispensare in Voto, antequàm hæc conditio impleatur: secus, si Votum impletâ conditione omninò purificetur, ut habet Herincx *cit. disp. 4. quest. 6. n. 62.* estque probabilior; quamvis Sanchez *lib. 8. de Matrim. disp. 10. n. 13.* & Diana *part. 3. tract. 5. resol. 25.* cum nonnullis alijs asserant, etiam post impletam conditionem posse Episcopum dispensare. Item possunt prædicti dispensari à supra dictis in Voto pœnali, v. g. si fornicatus fuero, voveo me ingressurum Religionem, sive ante (ut est communior sententia) sive post eventum peccati, atque incursum pœnam; prout sentit *cit. Sanchez n. 7. & 8.* citans non paucos Auctores.

47. Notanter autem hætenus dictum, in quibus de jure ordinario possunt Episcopi dispensare: ut excipiantur illi casus, in quibus competit Episcopis facultas dispensandi, etiam in Votis Papæ reservatis, ratione necessitatis extraordinariæ, & quando est impedimentum adeundi Summum Pontificem. In ipsi enim casibus, ut docet Layman *cap. 8. n. 16.* citans alios, nequeunt Confessarii Ordinum Mendicantium, vel Communicantium in privilegijs eorundem, dispensare, sed opus est recursum ad Episcopum; quamvis nonnullis, à Herincx *relatis loc. cit. num. 69.* prædicta limitatio non placeat.

48. CONCL. IV. Insuper ex speciali concessione B. Pij V. vivæ vocis oraculo factâ, quin & iteratâ concessione Eugenij IV. Congregationi S. Benedicti tum Cassinensi, tum Vallisoletanæ factâ, nec non facultate Julij II. eidem Congregationi Vallisoletanæ impertitâ (ac referuntur singillatim à Petro de Murga *Tom. 2. Disquisit. Moral. disquisit. 1. dub. 13. §. 6. n. 121. & seqq.* & Ant. Quintanad

Quid de Voto Castitatis non perpetuæ, vel non integræ?

Item de Voto conditionato?

Ac pœnali?

Limitatio quoad Confessarios Mendicantium.

Possunt mendicantes dispensare ad peccatum cum conjugibus

incestuosis,
& contra-
henticibus
cum Voto
Castitatis
& qui?

venas *Tract. 9. Singular. 2. 3. & 4.*) possunt Confessarij Medicanti-
um dispensare ad petendum debitum cum ijs conjugibus, qui
contraxerunt Matrimonium cum Voto simplici Castitatis antea
emisso: item & cum incestuosis conjugibus, qui contracto jam
Matrimonio cum alterius conjugis consanguinea intra secundum
gradum adulterium perpetrarunt: si tamen tales Confessarij
sint viri docti, atque ad hoc a suo Provinciali deputentur. Et
hæc quidem deputatio est necessaria juxta tenorem concessio-
nis, & praxin, prout notat Herincx *cit. disp. 4. n. 68.* Et Portel *in*
Dubijs Regularium, §. Confessor, num. 23. ubi bene addit, quod
ejusmodi licentia cuiuspiam Confessario ab uno Provinciali facta,
non expiret amoto Provinciali ab officio; eo quod illa facul-
tas non detur à Provinciali, sed ad commissionem, sive deputa-
tionem ipsius à Papa, cujus gratia jam facta non expirat morte
concedentis. Sunt quidem nonnulli Auctores, qui præmissam
Provincialis deputationem non requiri asserunt, quos refert, ac
sequitur Antonius à Spiritu S. Carmelica, *in Directorio Regularium,*
part. 1. tract. 2. disp. 1. sect. 2. §. 3. n. 212. & Diana *part. 3. tract. 2. resol.*
14. & part. 5. tract. 13. resol. 46. ubi hoc ipsum non improbabile
censet, licet in priori loco oppositam sententiam sequatur. Verum
tenor concessionis B. Pij V. quam refert Rodericus *tom. 1. qq. regul.*
quest. 63. art. 1. & 2. expressè requirit, quod ejusmodi dispensatio
in Foro conscientie ad petendum debitum fiat *ex commissione Pro-*
vincialis.

Dispensatio
in Votis, ut
sit valida,
requirit
causam.

Causa iuxta
dispensandi
in Votis,
quæ?

(f) *Juxta*
dicta n. 4.

49. CONCL. V. Dispensatio in Votis, ut sit valida, requirit
causam justam dispensandi. Ratio est: quia potestas dispensan-
di in Jure Superioris, nempe ipsius Dei, Prælati Ecclesie data
est in edificationem, & non in destructionem, ut dicit Apostolus 2. Co-
rinth. 13. v. 10. Id autem non esset, si possent dispensare absolute
absque ulla causa.

50. Porro causa iuxta dispensandi in Votis, oriuntur ex va-
rijs motivis. I. Ex imperfectione actus, si absque prudente &
perfecta deliberatione, in ira, metu, mœrore, vel tenera ætate,
&c. Votum factum sit, *arg. cap. 2. de Voto:* quamvis ob imperfe-
ctionem actus, & defectum sufficientis deliberationis, quando-
que Votum penitus non obliget. (f) II. Ex materia Voti, si ni-
mirum votenti, spectatâ corporis constitutione, naturæ fragili-
tate, &c. Votum ipsum majoris ruinae periculum pariturum vi-
deatur; adeoque spectatis omnibus dispensatio ad spirituale in
ejus utilitatem (quæ præcipue hic consideranda est) cessura videat-
ur

cur. III. Ob difficultatem exequendi Votum postea supervenientem, vel antea non prævisam; quamvis interdum, si hæc gravis & manifesta sit obligatio Voti per se sine dispensatione cesset. (g) (g) Ut dictum n. 27. & seqq.

IV. Ob necessitatem, vel magnam utilitatem Republicæ, aut familiæ: ut si quis longas peregrinationes voyisset, cum præstaret, ipsam familiæ, vel Republicæ regendæ interesset, aut hujusmodi. Unde bene Innocentius III. relatus cap. Magna, de Voto, ait quod in materia dispensationis Votorum hæc tria semper consideranda sint, videlicet, quid liceat secundum æquitatem, quid deceat secundum honestatem, & quid expediat secundum utilitatem.

51. Quæres, num prædicta etiam locum habeant in Votis in favorem tertij emissis, utputa in Voto dandi eleemosynam certæ personæ indigenti, aut certæ Ecclesiæ; ita ut ejusmodi Votum adhuc possit commutari, vel dispensari ab habentibus facultatem commutandi, vel dispensandi Vota? Resp. esse distinguendum. Nam si ejusmodi personæ pauperi, vel Ecclesiæ, per acceptationem, ab ipso, vel Rectore Ecclesiæ, alióve administratore factam, jus acquisitum jam fuit, tunc amplius absq; ejusdem consensu commutationi, vel dispensationi locus non est: quia privilegia commutandi, vel dispensandi in Votis, intelliguntur esse concessa sine præjudicio atque injuria tertij. Secus dicendum de ejusmodi Votis spectatis ante factam illam acceptationem: quia enim tertio tunc necdum aliquod jus, actio, aut petitio competit, Vota in alicujus certæ personæ pauperis, aut Ecclesiæ commodum & favorem edita, per dispensationem vel commutationem tolli posse, communior est sententia. Ita Lud. Miranda tom. 1. Manual. Pralat. quæst. 48. art. 4. Layman tract. 4. de Voto, c. 8. n. 21. Sylvester, & alij.

52. Tandem pro fine hujus materiæ, & conformiter dictis supra (h) notandum, quod qui habet potestatem dispensandi, seu commutandi Vota, censetur similiter habere facultatem dispensandi, seu commutandi Juramenta. Ratio desumitur ex dictis ibidem: quia Votum, & Juramentum promissorium Deo factum, æquiparantur quoad vinculum; ideóque dispositum de uno censeri etiam debet dispositum de altero. Et quidem inter omnes convenit, eos, qui ratione muneris sui ordinariam habent potestatem commutandi, vel dispensandi Vota (ut sunt Episcopi, cæteri que quasi Episcopalem jurisdictionem ordinariam habentes) posse eandem quoque auctoritate respectu sibi subjectorum Vota jurjurando confirmata commutare, vel dispensare.

An prædicta habeant locum in Votis in favorem tertij emissis.

Qui potest dispensare in Votis, an idem possit in Juramentis? (h) Dist. præc. n. 41.

quid de Regularibus Mendicantibus?

53. Cæterum loquendo de Regularibus Mendicantibus, & Communicantibus in eorum privilegijs, qui quoad sæculares poenitentes habent potestatem solum delegatam dispensandi, vel commutandi Vota (exceptis quinque Votis Sedi Apostolicæ specialiter reservatis) variant Doctores, an dicti Religiosi similiter habeant potestatem dispensandi, vel commutandi Juramenta. Si quidem Azorius *part. 1. lib. 11. cap. 10. q. 2.* cum quibusdam alijs, sententiam negativam tenet. Nihilominus partem affirmativam, videlicet Religiosos Mendicantes posse dispensare, vel commutare etiam Juramenta, tenent plures alij Doctores, quos citat & sequitur Sanchez *lib. 8. de Matr. disp. 2. n. 18.* Sannig *dist. 6. de Juram. q. 3. n. 8.* Lessius *lib. 2. de just. & jure, cap. 42. n. 59.* & alij: nam militat æquè pro illis superius allata ratio. Accedit extensio Gregorij XII. juxta quam possunt Regulares Mendicantes commutare Vota etiam jurata, dummodò commutatio non fiat in præjudicium tertij, prout habetur in Compendio Privilegiorum, §. *Votum*, in Capucini annotatione.

TRACTATUS VII. DE JUSTITIA ET JURE, CÆ- TERISQUE VIRTUTIBUS CAR- DINALIBUS.

Ratio ordi-
nis, ac præ-
stantia hu-
jus Tracta-
tus.

Post explicatas Virtutes Theologicas, atque Religionem, utpote inter Virtutes Morales præstantissimam, ipsa materiarum connexio subministrat Tractatum de Virtutibus Cardinalibus, ac præsertim de Justitia & Jure, utpote de qua occurrunt Difficultates specialiores, atque ob earum præstantiam scitu admodum necessariæ: aded, ut materia de Justitia & Jure, ob sui excellentiam, simul & necessitatem, non solum in Theologia Morali, verum & Speculativa, fuffus atque ex professo tractari consueverit. Nec immerito: si quidem & Spiritus sanctus, tanta Virtutis necessitatem generi human-